55 kvadrata; Marta i sedam strahova; Svjetionici

Vuković, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of dramatic art / Sveučilište u Zagrebu, Akademija dramske umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:205:337676

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-20**

Repository / Repozitorij:

Repository of Academy of Dramatic Art

MARTA I SEDAM STRAHOVA

Bajka za one koji će odrasti odrastaju ili su odrasli

mentorica: Lada Kaštelan

RJEČNIK NOVIH RIJEČI:

STJEHICA - zamišljanje nemogućnosti vlastite smrti u datom trenutku, kao utjehu

MUKOST - nemogućnost pronalaska prave riječi

SKUTRIŠ - zamišljaj dok hodaš da samo odustaneš i sklupčaš se bilo gdje

BOING - osjećaj propadanje u drugu dimenziju

PALI, PALIZAM - najbolje je kad si sam jer normalno nema referentno uporište

STRANOST - nepoznavanje vlastitog tijela

NEPARENTNOST - posebna vrsta nesigurnosti kada shvatiš da roditelji ne mogu sve (riješiti), dio/kraj odrastanja

PADANJE U CRNE MISLI ILI ZATOČENOST S NEPOZNATIM KOMADIĆCIMA SEBE

PRIPOVJEDAČ
Bila jednom djevojčica po imenu Marta. U svojim ranim dvadesetima, kad se već odgovornost polagano oko nje formirala, Marta je htjela biti dijete više nego ikad prije. No primjećivala je na svojim roditeljima određene nemoći skoro pa nedostatke. Martu je hvatao strah da ima sve manje i manje prostora za pogreške. I životi njenih vršnjaka već su dosta odmakli u sfere odraslih. Marta je bivala sve tužnijom i tužnijom i ne znajući što bi krene besciljno lutati obalom, hodajući sve brže i brže u nadi da se može vratiti u one godine tako bezbrižne, koje ni vrijeme nije zamaralo svojim postojanjem. Ne da bi nešto promijenila već da bi udahnula/odahnula. Samo duboko udahnula. Punim plućima. No hodanje se sve više pretvaralo u trčanje kako su njene misli o djetinjstvu preuzimale crne misli budućnosti. Sanjanje o udahu zamijenilo je padanje na koljena i pokušaj da uopće dođe do daha. Ne da udahne, već da prodiše.
Kad je Marta podigla pogled s oblutaka na kojima je klečala, shvati da stoji podno klisure na kojoj se izdiže sjajan svjetionik. Točno onakav kakvim su ga opisivali stariji ljudi iz grada. Svjetionik je srušen jer je bio privlačno mjesto samoubojicama. *Kakva pomisao!*, stresla se Marta dok je pogledom prelazila barem stotinu metara koliko je djelilo površinu mora do vrha klisure. A onda tko zna koliko još ispod mora. Valovi bi njihova tijela razbijali o klisuru, a potom ih, za lijepog vremena, izbacivalo na obalu. Katkad ne bi znali čije je što.
Marta se brzo ustane od te pomisli i krene prema svjetioniku. Zanimao ju je njihov posljednji pogled. Njen iznenadni strah od smrti potpuno joj je onemogućavao i najmanji poriv da to sama učini. Uspinjala se lagano klisurom. Unatoč mjesečini i ljetu, noć je bila prohladna i mračna zbog čega je sporo napredovala. Kada je došla do vrha klisure, oprezno je zaokružila svjetionik koji je iz njene perspektive djelovao zastrašujuće, a potom je stupila na sam rub klisure. Baš kad se spremala pogledati prema dolje strese je nečiji duboki glas.

SVJETIONIČAR
Odmah, a?

Marta poskoči i osvrne se oko sebe dok ne uoči Svjetioničara.

MARTA
Tko? Ja? Što?

SVJETIONIČAR
Odmah ćeš, a?

Svjetionik kimne glavom prema moru.

MARTA
Tko? Ja? Nema šanse.

SVJETIONIČAR
Što radiš tu?

MARTA
Slučajno.

SVJETIONIČAR
Ha! Nema toga ovdje.

MARTA
Šetala sam i evo me, nikad nisam bila tu.

SVJETIONIČAR
Pa si pomislila kako je baš sad sjajan trenutak da se popneš na strmu klisuru i malo razmisliš.

MARTA
Zanimao me pogled.

SVJETIONIČAR
Pogled?

MARTA
Znate kako se priča, da ovdje dođu oni...

SVJETIONIČAR
Oni?

MARTA
Oni koji se žele...znate.

SVJETIONIČAR
Ubiti? Samoubojice? Nazovimo stvari svojim imenom. Zato su tu riječi, zar ne?

MARTA
Valjda.

SVJETIONIČAR
Tko to kaže?

MARTA
Što?

SVJETIONIČAR
Rekla si, citiram: ”Znate kako se priča...”

MARTA
Ovi stariji, tu u gradu.

SVJETIONIČAR
To te zaintrigiralo?

MARTA
Ja uopće ne znam zašto sam tu.

SVJETIONIČAR
Svi tu dođu s razlogom. Uglavnom istim.

MARTA
Sad me već navodite. Mene je samo zanimao pogled.

SVJETIONIČAR
I? Što ti se čini?

MARTA
Veliko je. I zastrašujuće je. Ne razumijem.

SVJETIONIČAR
Dakle, sigurno se nećeš ubiti?

MARTA
Ne.

SVJETIONIČAR
Ne vidiš nikakve babaroge oko sebe?

MARTA
Ne?

SVJETIONIČAR
Dobro onda.

Svjetioničar uzme griz čokoladice koja mu je cijelo vrijeme čekala u ruci i zapali cigaretu. Nešto od tog dvoje ponudi Marti.

SVJETIONIČAR
Želiš?

MARTA
Ne, hvala.

SVJETIONIČAR
Možeš li samo sjesti? Nabijaš mi nervozu.

MARTA
Hvala, ali idem. Već je kasno.

SVJETIONIČAR
Daleko si od kuće.

MARTA
Ne, tu sam blizu, samo niz obalu...

PRIPOVJEDAČ
Marta se okrene prema mjestu gdje bi trebao biti grad. Svjetioničar također pogleda, slijedeći Martin pogled koji se zaustavio u praznoj pustopoljini na kojoj se prostiralo ništa do samog kraja njihovih pogleda.

SVJETIONIČAR
Imam ja nekoliko ležaja unutra. Možeš ostati...koliko bude potrebno.

Marta i dalje nesigurno gleda.

SVJETIONIČAR
Kako se zoveš?

MARTA
Marta.

TAMO GDJE MOŽEMO BITI SVE ŠTO NE ŽELIMO

PRIPOVJEDAČ
Nakon što se uvjeri u Martine nenamjere i da Marta, još, ne vidi nikakve babaroge, Svjetioničar se povuče u svoje odaje i ostavi Martu samu, bez doma u koji se može vratiti i bez vremena iz kojeg je došla. Marta se osvrne oko sebe i ugleda svjetionik koji se izdiže iznad velebne klisure, galebove koji ga nadlijeću, zelenilo koje ga okružuje te more koje ih je sve zapljuskivalo. Martu spopadne golema sreća, sloboda i poletnost te udahne punim plućima. *A, pogled!*, sine Marti te hitro otrči prema rubu klisure. No baš kad spusti pogled prema moru, zahvati je strah, prođu je trnci, jeza, i spopadne je strašna misao da će umrijeti ovdje točno sada ovog časa. Oko Marte stane se nadvijati veliki crni oblak zbivajući se sve čvršće i čvršće uz nju koja se ukipi pred strahom da će umrijeti ovdje točno sada ovog časa. Marta položi ruke na trbuh i pokuša se koncentrirati na disanje. Za trenutak će se usuditi i potpuno duboko dahnuti, udahnuti. Veliki crni oblak sada je potpuno zgusnut da Marta oko sebe vidi samo mrkli, mrki mrak koji joj tiho šapće.

STJEHICA
(šapćući)
Gubiš zrak, nema ga nema ga nema nema ga! Toliko se bojiš da ne možeš udahnuti da na kraju uopće ne udahneš i stojiš tako i ne dišeš!
(osnaženim, produbljenim glasom)
Sad ostaješ bez zraka, to je kraj, zatvaraju ti se dišni putevi, ovo je zadnji komadićak zraka koji udišeš!

Srce će te, ili ne, uhvatit će te vrtoglavica i srušit ćeš se niz klisuru. Baš kao i svi ostali. Samo su oni to htjeli. Oni su po to i došli. S tom namjerom. A tebi će se, eto, dogoditi.

Ipak, tvoja smrt ovdje točno sada ovog časa zaista je nemoguća ako ne i ironična. Sasvim slučajno umrijeti na jednom od poznatijih mjesta namjerne smrti zasigurno bi tvoje ime zapisalo negdje u povijesti. A to je tek nemoguće. Nemoguće! Tako da si sigurna, eto, možeš odahnuti. Odahni. Odahni, Marta!

MARTA
To je stvarno nemoguće! Pa tko sam ja da se baš meni to dogodi?

Marta odguruje oblak rukama i nogama. Okrene mu leđa pa se nasloni na njega, te se odupire nogama kako bi ga pomakla.

MARTA
Samo se makni, molim te, makni se!

STJEHICA
(plaho)
Ali ja ti činim dobro...

MARTA
Hajde, makni se, molim te. Prođi, prođi, prođi! Dišem, živa sam, nisam pala, nisam umrla!

STJEHICA
(vikne)
Hej, hej, polakše! Stani malo!

Marta gura svoj strah, gusti crni oblak polagano se rastvara otkrivajući siluetu mile bakice Stjehice, s pomno spletenom sitnom punđicom od bijele mekane kose. Marta prekasno razabre njeno vikanje te gurne još jednom, a ona i Stjehica se nađu na tlu.

MARTA
Ispričavam se!

STJEHICA
Ne razumijem, prvo te nema i nema i nema i onda dođeš pa me guraš, odguruješ, naguruješ okolo naokolo

Stjehica zastane i zagleda se negdje.

STJEHICA
(tepajući)
Nema veze, Martice, glavno da si ti meni napokon došla.

MARTA
Ti mene čekaš?

STJEHICA
Da!

MARTA
Baš mene?

STJEHICA
Da?

MARTA
A tko si ti?

STJEHICA
Ja sam... Kako misliš tko sam ja? Pa ja sam tvoja Stjehica.

MARTA
(počne tepati)
Moja Stjehica?

STJEHICA
Da, Martice, pa ja te čuvam!

MARTA
Od čega?

STJEHICA
Pa od tvojih idejica, ludice, idejica da ćeš umrijeti!

MARTA
Aha!

STJEHICA
Joj, Martice, tak mi je drago da si tu, sad možemo... Toliko ćemo toga raditi, sad kad smo nas dvije. Što želiš prvo?

MARTA
Ne znam, možemo...

STJEHICA
Što baš ono najnajnajjače želiš, da znaš da...

MARTA
Želim se igrati!

STJEHICA
Igrati?

MARTA
Da.

STJEHICA
S igračkicama?

MARTA
S bilo čim.

STJEHICA
Ne misliš li da je to malo... ne znam... neprimjereno...

MARTA
Nitko nas ne vidi.

STJEHICA
Što onda?

MARTA
Tko će znati?

STJEHICA
Mislim, ne možeš. Znaš. Ne mjere se stvari prema količini ljudi koja zna da su se dogodile.

MARTA
Nisam na to mislila. Mislila sam da tu nisu bitne godinice, da ovdje možeš biti sve što poželiš....

STJEHICA
Ne postoji takvo mjestašce.

MARTA
Pa na primjer za neke gradiće...

STJEHICA
Čisti marketing. Laž.

Marta se nasmije riječi ”marketing”

STJEHICA
Ljudi uvijek sami biraju smjer. Nije mjestašce to...

MARTA
Dobro, što smijemo raditi?

STJEHICA
Nije mjestašce to zbog kojeg postaješ nešto...

Stjehica zastane kao da još razmišlja o tome što je rekla.

MARTA
Dobro, što ćemo raditi?

STJEHICA
Nije mjestašce to zbog kojeg postaneš ono što si poželio.

Stjehica se veselo trgne.

STJEHICA
Ja sam nam evo pripremila jedan čajić. Znaš, ja već dugo nisam samo malo, malo pijuckala čajić s nekim.

Marta se okrene, a Stjehica sjedi za stolom na kojem je čajnik s dvije šalice. Marta sjedne.

MARTA
Fino. Što sad?

STJEHICA
Sad ti pričaj svojoj Stjehici!

MARTA
Što da pričam svojoj Stjehici?

STJEHICA
Znaš.

MARTA
Ne znam.

STJEHICA
(snizi glas)
Zašto si tu, Martice, znaš? Zašto želiš...
(kima glavom prema moru)

MARTA
Ma ne. Svi ste sve malo tako krivo shvatili.

STJEHICA
Ne želiš se malo...ubiti?

MARTA
Ne.

STJEHICA
Bar malo.

MARTA
Ni najmanje.

STJEHICA
Pa što onda radimo tu, Martice?

MARTA
Oprosti, Stjehice, ne razumijem.

STJEHICA
Dobro, nema veze, i dalje možemo uživati u čajiću.
(Stjehica se malo duri)

MARTA
Oprosti.

SAMOĆA OSTAJANJA BEZ SVOJIH RIJEČI

PRIPOVJEDAČ
Kad bi netko sad pitao Martu da mu objasni što se događa, ona ne bi mogla, ne bi znala. Riječi joj izmiču, promiču. Ili ne postoje. Možda zaista ne postoje? Dok se bori sama sa sobom, a riječi joj uglavnom završavaju u neobičnim gestikulacijama, brzim korakom joj pristupi Mukost, dječak od svojih 7, 8 godina, dosta uzrujan što vidi Martu da stoji tamo gdje stoji. Mukost je izrazito brz na jeziku, toliko brz da svi oko njega ne stignu izreći ništa.

MUKOST
(brzo i strogo)
Recite, kada mislite skočiti?

Marta kima glavom u nemogućnosti da prevali riječi preko usta.

MUKOST
Hm, brzo, nadam se!

MARTA
(mumlja)
Ma...

MUKOST
Tu ste već puna dva tjedna. Konkretno me zanima do kada?

MARTA
Sada...idem...

MUKOST
Il’ se bacate ili idete, ovdje jednostavno nema sredine. Ovo nije predviđeno za vaše odmaranje, razmišljanje, promišljanje, meditaciju, ni duševni, a kamoli fizički odmor. Ovo mjesto ima jednu svrhu i ja se osobno brinem da se ta svrha i ispunjava. A to je da se fino popnete na ovu klisuru, nogicama se primaknete do njenog ruba i hop! Razumijete? Hop u more! To je to. Dakle?

MARTA
(promuca)
Dva tjedna?

MUKOST
Točnije tristo trideset osam sati, deset minuta i pet... Uglavnom!

MARTA
Meni je zaista jako žao, iznimno žao! Evo ja ću se odmah ukloniti! Mislim...

MUKOST
Krasno!

MARTA
Pomaknuti, pomaknuti!

Mukost stoji i promatra ju.

MUKOST
No, idemo?

MARTA
Ne, mislim htjela sam reći, ja ću skočiti...

MUKOST
Predivno!

MARTA
Skoro otići, skoro otići!

MUKOST
No, idemo!

MARTA
(muca)
Evo, bacam se!

MUKOST
Jedva čekam!

MARTA
(uspije izreći)
Ne!

MUKOST
No?

MARTA
(duboko udahne)
Ja ne...ne znam kako da objasnim...

MUKOST
Razumijem što hoćete reći.

MARTA
Ne, ne, ne...

MUKOST
Ja shvaćam da vas je sad malo obuzela nelagoda. To je u redu. I moj nastup je malo bio preagresivan. Ja se ispričavam...

MARTA
Ne, ja vam...

MUKOST
Potpuno razumijem! Treba vam malo privatnosti. Jasno. To je osobna stvar.

MARTA
Potpuno ste me krivo...ja...dakle ono što želim...

MUKOST
Točno znam na što mislite. Želite zadnji put obuhvatiti svoje misli, želite dobro promisliti o čemu ćete zadnje promisliti, teške su to odluke, ali ne brinite. Toliki su to napravili prije vas i toliki će to napraviti poslije vas. Nemojte sumnjati u sebe, vi to možete! Vidim ja to u vama. Evo, ispričavam se još jednom što sam ovako. Znate, između nas, tu zna nastati strašna gužva i ja se toga jako bojim. Evo, želim vam svu sreću i molim vas ipak da vas ne nađem tu kad se budem vraćao.

MARTA
Nemojte...

MUKOST
ŠŠŠŠŠ! U redu je.

MARTA
Stanite...

MUKOST
Rekli ste nešto?

PRIPOVJEDAČ
Marta je bez riječi. Trudi se izgovoriti nešto bilo što ali sve ostaje u nejasnom, čudnom, iskrivljenom mumljanju.

U IŠČEKIVANJU BABAROGA

PRIPOVJEDAČ
Svjetioničar nalazi Martu kako spava na rubu klisure, vjetar pojača i more se snažnije zabija u klisuru te uskoro probudi Martu. Martu koja ne uspijeva ustati i samo ostane nepomično ležati otvorenih očiju. Pogled joj obuhvaća sve nijanse plave isprekidane crvenilom svjetionika i još pokojom crvenom mrljom koju je sunce ostavilo za sobom. Svjetioničar se smjesti pored nje i zabaci svoj ribički štap, bacivši mamac daleko među divlje valove. Izvadi cigaretu i uhvati je među zube.

SVJETIONIČAR
Pada mrak.

Marta se trgne.

SVJETIONIČAR
Još si živa.

MARTA
Želim ići kući.

Svjetioničar šuti.

MARTA
Došle su babaroge.

SVJETIONIČAR
I? Što žele?

MARTA
Piti čaj.

SVJETIONIČAR
To je lijepo.

MARTA
I baciti me s klisure.

SVJETIONIČAR
Naravno.

MARTA
Koliko se ljudi tu već bacilo?

SVJETIONIČAR
More.

MARTA
Smiješno.

SVJETIONIČAR
Hvala.

MARTA
Što moram napraviti da odem?

SVJETIONIČAR
Suočiti se.

MARTA
Ako ne uspijem?

SVJETIONIČAR
Bit ćeš more.

MARTA
Smiješno.

SVJETIONIČAR
Hvala.

MARTA
(razvlači slogove)
Mo-re mo-ra, mo-je mo-re mo-ja je mo-ra.

MARTA
Koliko ih još ima?

Svjetioničar šuti i gleda u more gdje svako toliko proviri mamac.

Marta se strese.

MARTA
Prošla me smrt.

SVJETIONIČAR
Često prolazi. Ovuda.

MARTA
Često se i zaustavlja. Koliko ih još ima?

SVJETIONIČAR
Koliko si ih stvorila.

MARTA
Ja? ... Bojim se.

NAIVNA IGRA KUKALA

PRIPOVJEDAČ
Veliki, krznati Skutriš tromo došeta do Marte i spusti svoje mekano tijelo na kamenje. Skutriš mami svojom mirnoćom i izoliranošću od ovog svijeta. Mrak se sve više stiska oko njih i jedino svjetlo dolazi od Svjetioničareve cigarete.

SKUTRIŠ
Sakrij se ovdje pored mene.

MARTA
Strah me!

SKUTRIŠ
I mene!

MARTA
Sve je postalo preteško, prezahtjevno, prebrzo...

SKUTRIŠ
Prekomplicirano.

MARTA
Strah me očekivanja, strah me razočaranja, strah me ljubavi, strah me da neću uspjeti...

SKUTRIŠ
Rijetki uspiju, a mi nismo rijetki. Mi sasvim sigurno nismo rijetki.

MARTA
Zašto bi mi bili rijetki?

SKUTRIŠ
Sve je uzalud.

MARTA
Zašto bi mi bili ti posebni kojima se želje ostvaruju?

SKUTRIŠ
Nas život ne mazi, možda nas ni ne želi.

MARTA
Ne želi nas, to je jasno. Toliko se truditi za što. Da svaki put treba krenuti ispočetka.

SKUTRIŠ
Najgore je kretati ispočetka.

MARTA
Ali uvijek je ispočetka.

SKUTRIŠ
Uvijek je samo bijeli papir pred nama. Prazan.

MARTA
Prazan, a svi žele da ga ispuniš najboljim slikama.

SKUTRIŠ
Najbolje je tu, u miru. Jednostavno ne djelovati! Odustati i pustiti da prolazi. Čekati.

MARTA
Čekati što?

SKUTRIŠ
Da prođe i da bude samo mir.

MARTA
Bojim se ovog života. Ja ne znam što će doći.

SKUTRIŠ
Možda će doći samo bol, patnja, gnjev. Težina.

MARTA
Bojim se da ne nestanu svi koje volim.

SKUTRIŠ
Oni će sigurno nestati, pitanje je dana.

MARTA
Ili ću ja nestati.

SKUTRIŠ
Zato je najbolje odmah nestati, jednostavno se povući.

MARTA
Začahuriti se.

SKUTRIŠ
Ležati ovdje skutren je najbolje. Bez truda nema razočaranja, nema očekivanja, jer nema ničega. A to je sigurno. Ništa je najsigurnija varijanta.

MARTA
Tu je lijepo.

SKUTRIŠ
Mirno i udobno.

MARTA
Mekano.

SKUTRIŠ
Dosadno.

MARTA
Jasno.

SKUTRIŠ
Predvidljivo.

MARTA
Sigurno.

SKUTRIŠ
Spavaj...šššš...spavaj...

PRIPOVJEDAČ
Skutriš pušta Martu da utone u san, pušta je da se prepusti njegovom ništavilu. I sretan je. Sretan je jer netko dijeli njegovo ništa, jer netko dijeli s njim potpunu prazninu života u kojoj se ne događa ništa.

TUĐI SNOVI STVARAJU NAŠU BUDUĆNOST

PRIPOVJEDAČ
Nakon pedeset i prvog jutra koliko ih je provela drijemajući u Skutrišевom krilu, Marta se probudi. Dok zijeva nedaleko od klisure prilazi joj Svjetioničar s cigaretom iza uha i načetom čokoladicom u rukama.

SVJETIONIČAR
Želiš?

MARTA
Ne, hvala.

SVJETIONIČAR
Jesi dobro spavala?

MARTA
Mislim da da.

SVJETIONIČAR
Sanjaš?

MARTA
Uvijek.

SVJETIONIČAR
Ja sam imao noćnu moru.

MARTA
Kakvu?

SVJETIONIČAR
Sanjao sam da si ipak skočila s klisure.

Svjetioničar slegne ramenima i zapali cigaretu.

MARTA
Krasno.

SVJETIONIČAR
Kad sanjaš da je netko umro produžiš mu život.

MARTA
Pa hvala ti.

SVJETIONIČAR
Ali lijepo si skočila, hrabro.

MARTA
Bar nešto.

SVJETIONIČAR
Bio je lijep sunčan dan. Ti si rekla da odlaziš. Izašao sam za tobom da vidim grad koji se pojavio na horizontu, mislio sam da ideš natrag. No dok sam ja izašao ti si već stajala na rubu klisure. Kratko si mahnula i potpuno mirno si skočila dolje.

MARTA
Jesi me vidio dok padam?

SVJETIONIČAR
Ne, ne, ne volim se zamarati takvim prizorima.

MARTA
Što si napravio?

SVJETIONIČAR
Sjeo sam i čekao sljedećeg.

MARTA
Drago mi je da ću ti nedostajati.

SVJETIONIČAR
Kad bi mi svi vi nedostajali...

MARTA
Ja nisam ”oni”.

SVJETIONIČAR
Da, nisi...

MARTA
Neću ni biti.

SVJETIONIČAR
Imaš moju potpunu podršku.

MARTA
Znači ako ja ovdje ostanem zauvijek više nitko neće doći? Neće moći...skočiti?

SVJETIONIČAR
U tvom svijetu, ne.

MARTA
Kako misliš u mom svijetu?

Svjetioničar uzme zadnji griz čokoladice i dugo ga žvače.

MARTA
Ja se sam želim vratiti. Ali ne tamo odakle sam došla nego puno puno prije kad je uvijek bilo ovako sunce i mirno i bezbrižno i sigurno.

SVJETIONIČAR
To su prošla vremena.

MARTA
Barem na trenutak. Da se odmorim, da udahnem.

SVJETIONIČAR
(ne da mu se to slušati)
Ništa od babaroga danas?

MARTA
Tu su negdje.

PRIPOVJEDAČ
Marta se snuždi. Dugo stoji tako i osluškuje oko sebe. Čeka. Osluškuje oko sebe i unutar sebe. Marta poželi uhvatiti Svjetioničara za ruku ali pretpostavi da bi ga to izbacilo iz njegove zone ugode. A to nikako ne želi. Ne želi izgubiti jedinog za kojeg je bila donekle sigurna da joj je prijatelj u ovoj priči.

MARTA
Zašto ne pođeš sa mnom?

SVJETIONIČAR
Gdje?

MARTA
U sljedeći strah, sa sljedećom babarogom.

SVJETIONIČAR
Ne, hvala.

MARTA
Sad će doći, sigurno hoće, osjećam ga. Pođi sa mnom.

SVJETIONIČAR
Ne.

MARTA
Molim te.

SVJETIONIČAR
Možeš mi prepričati ako baš želiš.

Martu hvata strah.

MARTA
Osjećam se kao da sam pala velikoj ribi na leđa koja me sad nosi i znam da nije dobro tamo kamo me nosi znam da je moje odustajanje hrani i da...

MARTA I BOING
...što je moje tijelo teže, opuštenije, mlohavije, ja plovim sve brže i brže.

MARTA
I more mi šiba lice i strašno mi je neugodno i hladno, kao da gledam na svijet iz velikog akvarija.

BOING
Zabijam se u staklo i čujem iskrivljene glasove ljudi koji me promatraju i smiju se.

MARTA
Jer njima je subota popodne, vrijeme rezervirano za prijatelje, obitelj, vrijeme za relaksaciju i zabavu.

MARTA I BOING
Ja sam atrakcija subotnjeg popodneva.

MARTA
Njihov smijeh odbija se o stijenke akvarija dok me riba i dalje nosi, more me i dalje šamara. Ja znam da neće dobro završiti, ali samo opuštam još jedan zgrčeni mišić i puštam da me nosi. Tu i tamo zatreperim. Kao sad. I vidim da me nosi svom brzinom ravno u staklo...

SVJETIONIČAR
Marta! Marta!

MARTA
Od brzine riba stvara velike valove koji jure za nama. I evo, samo što...

Svjetioničar trgne Martu

BOING
Snažno se odbijam o stijenku akvarija pod težinom vlastite brzine.

MARTA I BOING
Zvukovi van akvarija postajali su sve intenzivniji, a oči malih subotnjih radoznalaca sve veće dok su im se nosovi lijepili za staklo.

MARTA
Postalo je nepodnošljivo ali i lijepo i sigurno. Imam svoju ribu i svoj akvarij u kojem ću grcati more unedogled. To je to. Jednostavno je. Iznenađenje pruža tek pokoji neugodan sudar ribe o staklo...

MARTA I BOING
...ali s vremenom se valjda navikneš.

MARTA
A i vjerujem da je ponedjeljcima mirnije. Ljudi nemaju vremena i djeca su u vrtićima i školama...

MARTA I BOING
...gdje ih odgajaju da jednog dana imaju naočigled bezbrižna subotnja popodneva.

Svjetioničar jače trgne Martu.

SVJETIONIČAR
Marta!

Marta se trgne i pogleda Svjetioničara

SVJETIONIČAR
Uopće se ne trudiš.

MARTA
Kako?

SVJETIONIČAR
Nikako eto kako.

MARTA
Ne znam kako.

SVJETIONIČAR
Lako.

MARTA
Krasno.

TU I TAMO TREBA IZVUĆI RIBU DA ZNAMO DA SMO SPOSOBNI

MARTA
Dosta mi je! Mrzim i svjetionik i more i galebove i sunce! Sunce koje laže da je sunce, sunce koje je šetajuća prevara, sljedbenik Svjetioničara koji je niškoristi! Niškoristi!

SVJETIONIČAR
Hvala ti!

MARTA
Vrati me nazad, vrati me bilo gdje, ne mora biti bezbrižno nimalo, vrati mi moj život takav kakav je. Ali je moj. Ne želim više biti tu, ne želim otvarati oči jer više ne znam što me može zateći, zaskočiti, prestrašiti...

SVJETIONIČAR
Nisi ti slon da zatvoriš oči pa te nema.

MARTA
Kakav slon?

SVJETIONIČAR
Onaj koji se boji pa zatvori oči...

MARTA
(prekine ga)
Pogledat ću niz klisuru.

SVJETIONIČAR
Hrabro. Cigaretu?

MARTA
Želim pogledati dolje barem da vidim koliko bi padala.

SVJETIONIČAR
Neznatno.

MARTA
Želim pogledati da vidim koliko boli.

SVJETIONIČAR
Ne možeš vidjeti koliko boli bez da padneš.

MARTA
Želim vidjeti koliko je strašno.

SVJETIONIČAR
Nitko to ne može znati i živjeti.

MARTA
To je okrutno.

SVJETIONIČAR
To je tako.

MARTA
Želim znati što je tamo preko.

SVJETIONIČAR
To znaju samo oni koji su otišli preko.

MARTA
Ne mogu živjeti i bojati se onoga preko.

SVJETIONIČAR
Prestani se bojati.

MARTA
Kako da se prestanem bojati?

SVJETIONIČAR
Hoćeš probati?

Svjetioničar joj pruži svoj ribički štap.

MARTA
Ne znam se koristiti time.

SVJETIONIČAR
Nisi ni probala.

Marta uzme ribički štap.

MARTA
Što ako me povuče?

SVJETIONIČAR
Povuci ti njega.

MARTA
Što ako sam preslaba?

SVJETIONIČAR
Onda će te povući za sobom.

MARTA
Nije ni čudo da su se toliki bacili.

SVJETIONIČAR
Nekima udica zapne za dno i to je to.

MARTA
A meni?

SVJETIONIČAR
Vidjet ćemo kad zagrize, zar ne?

MARTA
Ako zagrize.

SVJETIONIČAR
Uvijek zagrize. Prije ili kasnije.

MARTA
Mogu zauvijek ovako stajati.

SVJETIONIČAR
Točno.

MARTA
Hoćeš li mi pomoći ako bude prejako?

Svjetioničar je ignorira.

MARTA
Prije je bilo lako vući bilo što. Iza tebe je bio cijeli niz ljudi da te povuče ako si preslab. Baš kao ona priča o repi.

ZAŠTO SMO ISPEKLI DRUŠTVENE KALUPE

PRIPOVJEDAČ
Marta nervozno trlja dlanove, upire palcem o sredinu dlana i duboko diše. Iz trbuha, ispuhuje sve dok potpuno ne ostane bez daha, a tek potom ponovno udahne. Mrak se spuštao tako brzo da pomisli kako se približava oluja. Svjetioničara nema već danima. Pali, plavokosi muškarac Martinih godina bahatim korakom joj se prišulja s leđa. Palija hrani njen strah i on raste i raste dok njegova sjena ne pojede pola klisure i nadvije se nad Martu.

MARTA
Znam da čuješ. Zašto te nema? Tužna sam znaš. Lako je tebi, ti si došao u neke godine. A ja nikad nikad neću vidjeti svoje naborane ruke i osjetiti potpunu ravnodušnost prema svima jer sam sve prošla. Tužna sam jer ću postati tragedija, ljudi će me se sjećati

MARTA
s tugom i nelagodom. Bit će uznemireni kada pomisle na moje mlado mrtvo tijelo prerano pokopano tako da jednostavno neće razmišljati o meni. Zamisli to. To je stvarno šteta. Otići ću u zaborav. To me najviše paralizira. Znaš da ja nisam ništa ostavila za sobom, nisam stigla! Kada? Htjela sam zadužiti ovaj svijet, htjela sam ga zamisliti, poslati kvragu, htjela sam mu vikati ”Jebi se!” jer si odvratan, divljački, bio si nasilan i nije me više briga za tebe. Na lijepe dane sam ga samo htjela učiniti magičnijim. Onakvim kakav je svijet na mjestima na koja nije kročilo još toliko zlih izopačenih i pohlepnih nogu.

STJEHICA
Marta, možda bolje da idemo odavde.

MARTA
Zašto?

Stjehica kima glavom prema Paliju.

STJEHICA
On je tako...on nikako nije društvo za čaj.

PALI
Ona ne želi biti ni s tobom, ona želi biti sama!

STJEHICA
To nije istina, jel tako Martice, reci mu.

Marta pogleda prema Paliju koji je sad već veličine Svjetionika.

MARTA
Tko si ti?

PALI
Znaš ti dobro tko sam ja.

MARTA
Toga se i bojim.

STJEHICA
(vikne)
Boji te se, čuješ, odlazi!

PALI
(dubokim glasom)
Znaš, Martice! Znaš li sve one trenutke kad imaš iskonsku potrebu da odeš, da budeš sama, da oko tebe nema referentnih uporišta, da nitko ne čita tvoje ponašanje, ili upisuje značenje u tvoje riječi, ono kad želiš da sve nestane u odnosu prema tebi. Kad tvoj život odbija sve reference, značenja, bila ona kulturološka, društvena, feministička, profesionalna, obrazovna...

MARTA
...tradicionalna..

PALI
O, ta su ti najgora! Ta koja dolaze od obitelji i društva u kojem si odrasla. Kad te gledaju kao ženu od tvojih 25 godina, pa kad nakače očekivanja na to i smještaju te na društvenu skalu uspjeha.

MARTA
Prije neuspjeha.

PALI
Na kojoj si više pozicionirana? Ha, Martice?

MARTA
(kao da se trgla)
Ne zanimaju me te bijedne skale vrijednosti.

STJEHICA
Ne zanima je, čuješ! Ti ni ne znaš s kim pričaš!

PALI
Na koju god da te stavili ti padaš, ti ne opstaješ.

MARTA
Imala sam svoje svijetle trenutke...kad se mislilo da ću doseći vrh!

PALI
A sad? Kad je dvadeset peta godina ne pokucala nego ušla na velika vrata tvog konvencionalnog života? Na intelektualnoj ljestvici - padaš! Ko kruška! Bez diplome, bez perspektive? Na društvenoj ljestvici - pljas! Muškarac drugi, treći, četvrti, a ona još ne zna je li to to? O udaji da ne pričamo? A djeca? Kada ćeš, Martice, kada? Biološki sat radi tika taka.

MARTA
Da sad krenem, uspjela bih možda troje, četvero s nekom razumnom razlikom, mislim...

PALI
A religija? A? Jesi rastrojena? 21. stoljeće, moderno društvo...

MARTA
Ja se još molim anđelu čuvaru kad mi je teško.

PALI
Pa tko još vjeruje, Marta? Tko normalan još sluša neke kako mu nedjeljom ujutro sole pamet, a ona se moli!

MARTA
Tako su me naučili, tako ti ostane i onda nekako zapneš ni vamo ni tamo.

PALI
Svi oko tebe znaju što žele, jasni su u svojim ciljevima, a ti?

MARTA
U pravu si, ja sjedim na dvije stolice. Ja konstantno malo vamo malo tamo, da se uvjerim da su tu još neke opcije...

PALI
Vrijeme je da prelomiš, da odlučiš! Tko si ti? Koji su tvoji stavovi? Čemu stremiš u životu? Želiš biti samostalna, ne želiš papire da ti dokazuju ovo ili ono, ali želiš da te se voli, da ti se jamči ljubav do kraja! Želiš da te on nikad ne napusti, ali prsten je zaostao, staromodan, znak slabosti! Želiš dokazati da možeš bez njega, a i on zna da ne možeš.

MARTA
Ali ja se bojim, da. Bojim se da će to okrenuti protiv mene, da će me baš zato ostaviti, zato što ne želim ovisiti, biti teret. Bojim se da će me se roditelji sramiti, društvo zatajiti. Da ću se morati vratiti...

PALI
Reci, Marta! Gdje?

MARTA
Da ću se morati vratiti odakle sam i došla.

PALI
Tako je! U rutinu u svakodnevicu od koje tako neumorno bježiš! Ili si se ipak umorila, a Martice?

MARTA
Martica se možda umorila, umorila sam se, tako je. Od bježanja, kad prepoznam svoju majku u sebi, kad prepoznam svoju baku u svojim postupcima.

PALI
Kad prepoznaš da si postala sve ono što ne voliš, protiv čega se boriš. Uhvatilo te vrijeme, više nemaš gdje, nema više planova za budućnost, nema više strukture, čeka te jedno veliko ništa!

MARTA
Jedno veliko ništa! U pravu si!

STJEHICA
Ma ne, Martice, ti si divna!

MARTA
Ne, Stjehice, u pravu je.

PALI
Znam.

MARTA
I što sad?

PALI
Ili nađi svoje mjesto na ljestvici ili - pljas! U more, jasno! Smjesti se, prelomi, odluči!

MARTA
Ali ja ne znam. Ja jednostavno ne znam što želim biti, kuda krenuti... Ja ne želim već odlučiti!

STJEHICA
Nemoj, Martice, on je malo malo zao i želi ti nažao učiniti.

MARTA
(Paliju)
Ti si potpuno u pravu. Ja razumijem sve što ti govoriš. Ali iskreno priznajem da nemam odgovore. Tako.

STJEHICA
Tako je! Bravo, Marta!

MARTA
(Paliju)
Ti si potpuno u pravu. Ja razumijem sve što ti govoriš. Ali iskreno priznajem da nemam odgovore.

Pali se lagano počne ispuhivati.

MARTA
To mi mora biti u redu, razumiješ. Ja moram naučiti živjeti bez nekih odgovora.

Pali se postepeno ispuhuje sve više i više dok se ne vrati na svoju veličinu, na Martinu veličinu.

MARTA
Moram naučiti živjeti bez da znam što me čeka. Eto tako mi se čini. Sad još trebam u tome uspjeti.

Marta pruži ruku Paliju, Stjehica unezvijereno trčkara oko njih.

PALI
(milo)
Ja sam nedjelja, razumiješ. To je banalno. Ja sam kad ostaneš par dana doma pa pomisliš kako nisi spremna za vanjski svijet. Ja sam mjerilo s kojim se uspoređuješ i opterećuješ.

MARTA
Žao mi je!

BACANJE PLIŠANIH IGRAČAKA JE PRVI KORAK ODRASTANJA, KAŽU

PRIPOVJEDAČ
Nakon što su uspješno ispuhale Palija, Stjehica brzo skuha novi čaj kako bi ona i Marta zaboravile nezgodan susret koji ih je snašao.

STJEHICA
Što ti je, Martice?

MARTA
Što mi je?

STJEHICA
Nekako si, nekako si malo velika, malo kao drugačija...možda nekako zrelija?

Marta nezainteresirano slegne ramenima.

STJEHICA
Martice, ti mene nećeš ostaviti, jel tako, mi imamo još puno čajića pijuckati? Martice?

Marta uoči Mukost u daljini i sigurno ustane i krene prema njemu.

STJEHICA
Martice!

Stjehica se potpuno zbuni, toliko da je cijeli čaj razlila oko šalica.

MARTA
Stanite!

MUKOST
Zaista, još ste tu?

MARTA
Da!

MUKOST
Ja ne vjerujem svojim očima! Lijepo smo se dogovorili! Mislim da sam bio potpuno jasan!

MARTA
Ali, vi...

MUKOST
Nema ali ja, ali vi! Vi ste ti koji niste održali riječ, lijepo sam vas pustio. Vi ste sami rekli, citiram: Evo ja ću se odmah ukloniti! Kraj citata. Dakle o-d-m-a-h!

MARTA
Meni treba vaša...

Stjehica uplašeno promatra.

MUKOST
Ne, ja vam ne mogu pomoći u tome!

MARTA
No ipak...

MUKOST
Ne želim se miješati.

MARTA
Šutite!

MUKOST
Molim!

MARTA
Sekundu vašeg vremena. Da objasnim. Ja ne želim, kako se kaže, ja nisam tu došla kako bih, ajmo reći, kako bih uskočila u more i ne izašla više, mislim, razumijete, ja nisam tu došla da više ne odem, shvaćate, ja ne znam kako se to kažete kad stanete tu na rub pa se pustite...ja to ne... to nije ono...što ja, kako se kaže, neću!

MUKOST
Nećete?

MARTA
Neću! Našla sam riječ. Neću!

MUKOST
Dakle, nećete...

MARTA
Ne!

STJEHICA
Bravo, Marta!

MUKOST
Nema nećete vi to!

MARTA
Ne!

STJEHICA
To, Martice!

MARTA
I ti, Stjehice skupa s njim...

STJEHICA
Ja?

MARTA
Da i ti! I ti moraš otići s njim. Neću piti čaj! Ne želim se družiti!

STJEHICA
Martice, pa tak nam je lijepo bilo. Ne shvaćam...

MARTA
Stjehice, ne znam kako da ti ovo kažem - ti si babaroga!

STJEHICA
(zgroženo)
Ne!

MARTA
Da!

STJEHICA
Martice, ti si u velikoj zabludi.

MARTA
Ne!

STJEHICA
Tebi se um pomutio od svega...

MARTA
Ti si lažna utjeha!

STJEHICA
Nemoguće...

MARTA
Moraš ići s njim, žao mi je!

STJEHICA
Popravit ću se.

MARTA
Možda jednom, ali sada ne!

MUKOST
Možda bolje da odemo, vidiš da nas ne želi...

MARTA
Ne činite mi dobro!

MUKOST
u redu, shvatili smo. Mi se isto tako nadamo da tebe više nećemo vidjeti tu!

MARTA
Ja se isto nadam.

STJEHICA
Oh, Martice...

MARTA
Oprosti, Stjehice!

PRIPOVJEDAČ
Mukost odvlači potpuno shrvanu Stjehicu koja se nije sjetila ni uzeti svoj set za čaj. Marta ih uspravno prati pogledom izvan svog vidokruga.

KULE U PIJESKU NAJLJEPŠE SU ZA GAŽENJE

PRIPOVJEDAČ
Marta slavodobitno stoji na vrhu klisure i čeka da uhvati Svjetioničarevu pažnju kako bi joj bio svjedok da je pogledala dolje.

SVJETIONIČAR
Neću te pogledati.

MARTA
Zašto?

SVJETIONIČAR
Nećeš pogledati dolje.

MARTA
Ali, riješila sam ih se!

Svjetioničar je ignorira.

MARTA
Rekla sam im ”ne”! Sjetila sam se riječi: ”Neću, nećeš, ne, ne može! Odlazite!” Poslala sam ih u zaborav!

SVJETIONIČAR
A riba Boing?

MARTA
Što s njom?

SVJETIONIČAR
I nju si poslala u zaborav?

MARTA
Sve u paketu!

SVJETIONIČAR
A veliki krzneni Skutriš?

MARTA
Zašto si sad takav?

SVJETIONIČAR
Provjeravam.

MARTA
Svi su posustali pred mojim ”Ne”! Svi su nestali! Osjećam se sjajno, mlado, poletno, mogu sve! Mogu i pogledati...

SVJETIONIČAR
Ne možeš.

MARTA
Zašto?

SVJETIONIČAR
Vratit će se.

MARTA
Ja sam mislila da bi ti trebao biti pomagač u ovoj priči.

SVJETIONIČAR
Ja sam samo svjetioničar.

MARTA
Ali...sve je u redu...

SVJETIONIČAR
Nije ti još zagrizao mamac.

MARTA
O, pa to mogu cijeli život čekati!

SVJETIONIČAR
Točno.

MARTA
Hoćeš reći da će ovo trajati dok se nešto ne uhvati...

SVJETIONIČAR
Dok ne izvučeš to nešto na obalu.

MARTA
Mogao si to odmah tako reći.

SVJETIONIČAR
Strpljenja.

MARTA
I što sad?

SVJETIONIČAR
Moraš čekati.

MARTA
Još?

SVJETIONIČAR
Da. Moraš izdržati čekanje. To je najbolnije.

PRIPOVJEDAČ
Marta sjedi i sjedi i sjedi i čeka i čeka i čeka. Prolaze dani i noći, a ona odluči da se ne pomakne dok se ne pomakne ribički štap. Nakon nekoliko dana Svjetioničar se skoro zabrine.

SVJETIONIČAR
Skamenit ćeš se.

MARTA
I ostati tu s tobom zauvijek, to ionako želiš.

SVJETIONIČAR
Da služiš kao upozorenje drugima. Barem malo noge ovako digni i rastegni.

MARTA
Neću.

SVJETIONIČAR
Sad si kao i tvrdoglava. Što čekaš?

MARTA
Pa ribe!

SVJETIONIČAR
Nisu se pojavile?

MARTA
Zaista?

SVJETIONIČAR
A, pa to samo znači da ima još babaroga.

MARTA
Ti baš ne možeš reći sve odjedanput?!

SVJETIONIČAR
Što ti je?

MARTA
Ne znam.

SVJETIONIČAR
Ne znaš što ti je?

MARTA
Ne znam jer ne znam riječi za to.

SVJETIONIČAR
Pa probaj okolo.

MARTA
Ali dok nema riječi to i ne postoji.

SVJETIONIČAR
Istina.

MARTA
Eto.

SVJETIONIČAR
Ali riječi su nam ipak potrebne, one stvaraju svijet, tako da izmisli neku.

MARTA
Dok nije bilo riječi smrt, smrt nije postojala. Ljudi su prelazili na drugi svijet, zapadali u vječni san, prešli rijeku... Ovako su samo mrtvi.

SVJETIONIČAR
(iznervirano)
Samo probaj!

MARTA
Ne znam... ne znam kako se osjećam, osjećam da moram reći Marta diši jer inače ne dišem, osjećam usamljenost, osjećam jezu, osjećam...ne znam kako da to opišem.

SVJETIONIČAR
Eto vidiš.

MARTA
Što?

SVJETIONIČAR
Sad znam kako se osjećaš.

MARTA
Ne znaš.

SVJETIONIČAR
Znam.

MARTA
Ne znaš.

SVJETIONIČAR
Znam. Nisi jedina. Hoćeš?

Svjetioničar joj ponudi cigaretu, a možda čokoladicu.

MARTA
Jesam! Jer se ja ovako osjećam. Nikad se ne možemo osjećati isto. Jer nismo isti. Ljudi prvo pomisle na ono što im je poznato, a zaborave na sve ono neobično, čudno rijetko. To su isto opcije. Realne. Ljudi su ograničeni samo riječima koje poznaju. A katkad se s njima i samo razbacuju.

Ne želim da me učiš novim zlim groznim riječima.

NOVE RIJEČI TJERAJU NAS NOVIM ZNAČENJIMA

PRIPOVJEDAČ
Marta panično osluškuje svoje tijelo. Od ukočenog vrha nožnog palca do nakostriješene vlasi kose. Nepoznati zvukovi struje joj niz kožu, pa niz kosti, putujući zajedno s česticama krvi. Ne zna što znače trzaji kojima joj se tijelo prepušta. Udarci srca osjećaju se kao tupi, užurbani, nagomilani koraci u nekakvom podzemnom hodniku prijeteće vlažnih zidova. Bivaju sve glasniji i glasniji, evo, samo što nije iskočilo vani. I ta mukla bol u prsima koja možda uopće nije u prsima, možda je negdje u rebrima, a možda se proteže iz lopatica, iz ramena. To tijelo sad je nakupina trošnog materijala koji će je izdati i neće poslužiti njegovoj svrsi, ona ga je spalila, stanjila, uništila prekomjernom uporabom, jednostavno joj nije doraslo, ono je ograničava i sputava. A ne želi ga se riješiti, nikako. Želi da je gipko i sposobno kako je bilo. Želi ga ranjavati, razvlačiti, raskidati, a da je ono već sutra kao novo. Želi se u njemu osjećati slobodno kao da ga nema!

MARTA
Sad ćeš pogledati makar ti bilo zadnje.

STRANOST
Možda ipak ne...

MARTA
Odlučila sam!

STRANOST
Neće izdržati...

MARTA
Hoće, mlada sam!

STRANOST
Ni prva ni...

MARTA
Sad ili nikad!

STRANOST
Čemu riskirati takve...

MARTA
Ali

STRANOST
Ne vidim razloga da izazivaš...

MARTA
Tako neću nikad ništa napraviti.

STRANOST
Bolje da si tu na sigurnom...

MARTA
Tu je čvrsto tlo.

STRANOST
Da, pod nogama je...

MARTA
Da, da, bolje da tu sjednem, ovako.

STRANOST
Tako, nema smisla...

MARTA
Tu mi se ništa ne može dogoditi.

STRANOST
Dovoljno si krhka da bi još...

MARTA
Da...

STRANOST
Neće ti tijelo izdržati.

MARTA
Da...

STRANOST
Evo srce ti je već u grlu...

MARTA
Možda ipak...

STRANOST
Nikako!

MARTA
Ipak...

STRANOST
Izdat će te....

MARTA
Zapravo stvarno mislim da je vrijeme.

STRANOST
To je to od tebe....

MARTA
Sad ili nikad!

STRANOST
Pasti ćeš...

MARTA
Rekla si to kao da znaš.

STRANOST
Znam.

MARTA
Onda da ostanem?

STRANOST
Ostani.

MARTA
Hvala ti.

STRANOST
Ljudi su blesavi.

MARTA
Da.

STRANOST
Rade glupe stvari.

MARTA
Da.

STRANOST
Ti stremi ka starosti.

MARTA
Stremim.

STRANOST
A zato se treba čuvati!

MARTA
Ali zašto kažu pitat će te starost?

STRANOST
Tebe će barem imati tko pitati...

MARTA
Tako je!

KAD RODITELJ ODE, BABAROGE KOLO VODE

PRIPOVJEDAČ
Marta vježba samostalno hvatanje ribe kad joj s leđa priđe nezgrapna visoka starija dama, a vjerojatno stariji muškarac. Stane točno iza Marte i nadvije joj se preko ramena. Marta vidi da je pogledala prema dolje, pogledala je niz klisuru ravno u more bez da je okom trepnula. Starija dama izvadi niotkud dvije čaše i nalije u njih smećkastu tekućinu. Marta više nema želuca za takve stvari ali još nije imala karaktera da ih odbije. Pa pijucka proklinjući što sa svakim gutljajem u čaši ima jednako tekućine. Starija dama napokon sjedne pored nje te ju Marta sagleda u miru dok ona mudro, ili barem tako izgleda, zuri negdje u horizont.

NEPARENTNOST
Nisi više dijete!

Marta se zagrcne.

NEPARENTNOST
Ovako!

Neparentnost popije naiskap.
Moraš početi pit kao žena! Vrijeme je!

MARTA
Trudim se!

NEPARENTNOST
Ne trudiš se! Trudiš se da ti i dalje to ne odgovara, a odgovara ti! Sve češće dobiješ poriv da jednu otpiješ onako s nogu, da dan završiš čašom vina.

MARTA
Da, ali izgledam balavo!

NEPARENTNOST
Samo dok ti se oko ne navikne na taj novi odraz u ogledalu! Sad tamo stojiš sama! Bez vila, bez anđela čuvara, bez djeda božićnjaka, bez malog Isusa, bez zubić vila...

Marta otpije naiskap.

NEPARENTNOST
Vidiš kako ti dobro ide.

MARTA
Dosta si motivirajuća.

NEPARENTNOST
Sad si sama na svome!

MARTA
Ni mama ni tata?

NEPARENTNOST
Da! Sad možeš piti u miru!

MARTA
Ne bi li oni trebali ostati naši junaci zauvijek?

NEPARENTNOST
Oni su samo ljudi, znaš to.

Marta otpije naiskap.

NEPARENTNOST
Sad tek kreće zabava!

PRIPOVJEDAČ
Neparentnost otpije još jednu i zakorači u ništa te mirno upadne u more. Marta otpije još jednu na brzinu i zakorači za Neparentnošću. U more.

A NA KRAJU ČULO SE SAMO BUĆ BAĆ BOĆ

PRIPOVJEDAČ
Marta upadne u more duboko duboko ali kad se pad zaustavi ona se uopće ne potrudi zaplivati prema površini tek ostane opušteno lebdjeti nasred mora. Učini joj se da u daljini vidi Stjehicu i Mukost kako joj nešto objašnjavaju. Krene prema njima ali se ispod nje stvori Boing i Marta se uhvati za njene peraje. Ipak Boing krene sve više i više prema dnu mora. Marti počne nedostajati zraka i poželi ipak svratiti na površinu da udahne, ali kako se odvoji od Boinga, tako je Skutriš i Pali zajednički zagrle i nastave vući prema dnu. Dok stoji stiješnjena između njih, pridruže im se zaista i Stjehica i Mukost te pokazuju put prema dnu mora gdje je Stjehica skuhala čaj za svih. Marta se pokušava istrgnuti.

BOING
Pobjegle smo iz akvarija! Napokon na slobodi, sad možemo kud hoćemo, kad hoćemo, ne trebamo više biti ničija atrakcija, ni zabava. Sad smo potpuno svoje.

SKUTRIŠ
Ništa se neće dogoditi, samo ćeš izgubiti cijeli život čekajući i čekajući trudeći se za što? A možeš pustiti štap, skutriti se pored mene i uživati u miru. Ja ću paziti da te nitko ne ometa, da te ništa ne dotiče.

PALI
Nikad nećeš uloviti ništa na tom štapu, to nije za tebe.

STJEHICA
Ništa se ti ne brini, Martice naša mala, mi ćemo se brinuti za tebe.

MUKOST
Vidiš da nije tako teško, mogla si to odmah napraviti, samo skok! Hop!

SKUTRIŠ
Ostani tu pored mene tu je lijepo.

STRANOST
Gotovo je, više ti nema spasa, sad te više ni zrak ne može spasiti.

SKUTRIŠ
Odustani.

PALI
Ti to više ne možeš.

STJEHICA
Martice, ostani!

MUKOST
Skok je bio jedino rješenje.

SKUTRIŠ
Dođi.

BOING
Na dnu je najsigurnije.

PALI
Odluči, prelomi, prepusti se.

BOING
Na dnu ima samo gore.

SKUTRIŠ
Kod mene je lijepo i dosadno.

STRANOST
Već nisi izdražala, već si gotova.

NEPARENTNOST
Nema te tko izvuči, Martice! Sad si potpuno sama! Sama samcata! Roditelji ti ne znaju pomoći, možda bi i htjeli ali ne znaju, ne mogu.

PRIPOVJEDAČ
Martino tijelo lagano, poput perca, tone prema dnu.
(stanka)
Nekoliko metara od dna, mamac se zakači za Martino stopalo i trgne je. Na trenutak se osvjesti, izvuče mamac i pogleda prema gore. Iako nije vidjela svjetlo, vidjela je put koji je činila nit mamca, nit

PRIPOVJEDAČ
udice te se snažno odgurnula prema površini držeći se mamca.

SKUTRIŠ
Legni, Martice!

STJEHICA
Ostani, Martice!

MUKOST
Već si tu, Martice!

PALI
Ne možeš ništa drugo, Martice!

STRANOST
Gotova si, Martice!

BOING
Slobodna si, Martice!

NEPARENTNOST
Sama si, Martice!

NA KRAJU NEKAKO UVIJEK IPAK SAMI SEBE IZVUČEMO NA SUHO

PRIPOVJEDAČ
Marta izroni na površinu, kašlje, pljuca more, grca ali dolazi do zraka, udahne i prodiše!

SVJETIONIČAR
Sve su to iste spodobe, isti krampusi i babaroge, iste noćne more. Samo ne kradu više roditelje. Sad kradu nas, Marta.

Marta i svjetioničar sjednu podno klisure.

MARTA
Uspjela sam! Gotovo je!

SVJETIONIČAR
Nisi. Vidi!

PRIPOVJEDAČ
Svjetioničar nevoljko pokaže Marti na udicu koja sve više trza dok je nešto povlači iz morske dubine.

MARTA
Hajde sa mnom! Molim te!

PRIPOVJEDAČ
Svjetioničar i Marta potrče do ribičkog štapa koji se već opasno savijao. Marta primi štap objema rukama.

SVJETIONIČAR
Čvrsto vuci!

MARTA
Povući će me! Sad će me stvarno povući!

SVJETIONIČAR
Koncentriraj se, Marta!

MARTA
Ne mogu, preteško je!

STJEHICA
Vuci, Martice!

MUKOST
Jače, hajde, vućeš već 6 minuta i 32 sekunde nisi se nigdje pomaknula!

BOING
Zamisli kao da izranjaš!

PALI
Hajde, Marta, snažnije!

STRANOST
Možeš ti to, dovoljno ti je tijelo snažno da povuče...

SKUTRIŠ
Znaš kako će biti lijepo kad povučeš i onda ćeš se odmarati, bit ćeš sigurna...

STJEHICA
Ajde, Martice, jače, jače!

PRIPOVJEDAČ
Marta vuče udicu svom snagom. Nju vuče Stjehica, koju vuče Mukost, kojeg vuče Boing, koju vuče Pali, kojeg vuče Stranost, koju vuče Skutriš. Samo što nisu ali nedostaje im još malo malo snage.

NEPARENTNOST
Hajde, Marta, povuci to na iskap! Tri, dva, jedan...

PRIPOVJEDAČ
Svi vuku vuku vuku vuku!

SVI
Ho-ruk!

PRIPOVJEDAČ
Od siline kojom povuče ribički štap Marta padne na zemlju, a u krilo joj sleti, prateći nit udice mala, malena ribica.

SVJETIONIČAR
(posprdno)
I toga si se bojala?

MARTA
To je moj strah?

Svi se nagnu oko Marte, promatraju ribu ali vrlo brzo postanu nezainteresirani za tu majušnu ribicu koja im je zadala toliko problema. Stjehica pristavi čaj, a ostali postavljaju stol da ga popiju u miru.

MARTA
Da je vratim u more?

PRIPOVJEDAČ
Svjetioničar slegne ramenima i krene prema svjetioniku. U daljini se lagano stvaraju obrisi grada. Babaroge uživaju i smiju se. Marta se nasmiješi. Gucne jedan čaj s nogu i otputi se prema svom gradu.

Marta je ostatak života živjela naoko odraslo, sa smiješkom se sjećajući svjetionika i nadajući se, pomalo naivno, da će se moći na njega vratiti jednom kada dođe vrijeme da ga njena djeca posjete.

-KRAJ-

55 kvadrata

mentorica: Lada Kaštelan

”Pogledao je prema dalmatinskoj obali. Približavali su se luci Split, zapravo prostranoj palači pretvorenoj u grad. Tu je, u dvorištima koja su sada trgovi, na zidinama koje su sada restorani, u odajama koje su sada stanovi, u galerijama koje su sada ulice, u kupaonicima koje su sada kanali, boravio car Dioklecijan. S brodske palube, Manuel nije vidio te pojedinosti. Vidio je fatamorganu strogoga carskog grada, fikciju njegove izgubljene veličine, obnovljene samo u mašti zbog želje da se bolje upozna ono što je bilo njegovo, ovo što je sada, a iznad svega, ono što je moglo biti.”

Carlos Fuentes, Sve sretne obitelji

1.

TINO
Dan nulti. 1.5. nedilja, 4 ure popodne. Luka gleda televiziju u dnevnon boravku. Nataša i Đuro su vani. Fani, Lena i ja sidimo u kužini.

FANI
Baš lipo da ste došli, dico moja.

LENA
Šta se kuvalo?

FANI
To ti je mater kuvala meso i biži, ali otac joj je svinjetinu donia tako da...

TINO
Ja ću, bez obzira.

FANI
Izvadi tu lipo. Oćeš ti, dušo?

LENA
Ne bi, nisam gladna.

FANI
I bolje.

LENA
Sad će meni moja baka kuvat, pa ću ja jist kako triba.

FANI
A šta je?

TINO
Pustite je, lipo je ona i dosad jela!

FANI
Garant si joj ti kuva!

LENA
A šta je s domon, di je zapelo?

FANI
Čekan da neko umre.

LENA
Koja si na listi?

FANI
Tribala bi bit pri vrhu koliko dugo već čekan.

TINO
A šta van ode fali?

FANI
Ma biži, biži. Daj ti meni moja četri zida i svima dobro. A šta vi? 1. 5. i vani?

TINO
A e, mi smo se do zadnje nadali da će odustat, da mu se neće dat, al kaže da mu je cilo lito prebukirano.

FANI
Šta mu nisi ponudia malo više para? Koliko sad plaćate?

TINO
300 eura.

FANI
300 eura?!

LENA
Dvi i dvista, bako.

FANI
Eno, šta mu nisi tri ponudia i mirni ste.

TINO
(prvo prstima nabraja, a onda pokazuje brojeve prstima)
Ma šta van je, pa znate vi koliko on diže para na taj stan. Pazite, to vam je prvi red do mora, novouređen u staroj kamenoj zgradi, do palače van triba 7 minuti, ima parkinga, nema prometnica. Da mu je dan 500 kuna to vam je u 3 dana 200 eura, znači on u 4 dana isplati našu stanarinu, ma biži ća.

FANI
Kako si mu pustila da se tako dogovori?

LENA
A bako, vidila si stan. I još na Bačvice. Prelipo je tamo živit, a nije skupo.

FANI
Vidin, lipo živiš.

LENA
Dobro to smo sad samo došli, ispalo je...

TINO
(spašava Lenu)
A šta nan fali, bako?

FANI
Je, vidi kako nan je lipo, svi skupa zajedno!

LENA
(spašava Tina)
Znaš koliko naši prijatelji plaćaju i to kakve stanove, ma rupe. Evo na primjer ovi stan, pazi u neboderu, neki ka trosobni zapravo jedva ima 50 kvadrata, i sobu ipo, niski plafoni, sve se čuje, lift te trese, jedino šta valja je šta si na 9. katu pa imaš neki pogled jel. Al nije niti pogled prema moru da ga moš naplatit. Za ovakve stanove je renta bar 350 eura.

FANI
Moš ti pivat borbene, al oni imaju svoj stan, ja imam svoj stan, mater i otac ti imaju svoj stan.

LENA
Koji ti stan imaš?

FANI
Ajde, i ti... sad ću ga imat opet. Al imala sam ga i imat ću ga!

TINO
(jede, smije se)
Dobro je ovo, bako.

FANI
(iznervirano)
Eto ti pa jedi kad ti je dobro.

(Ulazi Luka)

FANI
A kad si ti doša?

LUKA
A di san otiša?

LENA
Daj ponašaj se normalno.

FANI
Pa si spava do sad?

LUKA
Ajme, nisam spava.

LENA
Ne prenemaži se.

FANI
Pusti ga, on je u pubertetu.

LUKA
Tako je.

LENA
Pa šta, ne može normalno odgovorit kad ga se pita.

LUKA
Vidi ćemo tebe. Dajen ti misec dana, puno san reka.

LENA
Pa vidi ćemo.

FANI
Aj dosta nemojte mi se sad još i karat ode.

TINO
Oćeš jest?

LUKA
(s gađenjem)
To? Super si ovo bako skuvala, baš lipo za svoju unuku i njenog muža.

FANI
Vidi njega.

(Nataša i Đuro ulaze u stan)

NATAŠA
Evo mi dice! A koliko stvari, ne sićan se da san ti ovoliku dotu spremila!

TINO
Dobar dan!

NATAŠA
Bok, dušo!

ĐURO
Jesi dobro?

TINO
Evo, ide.

LENA
A di ste vi do sad?

ĐURO
Išli smo Joku pozdravit, a znaš kako je s njin, nikad kraja. A sutra počinje sezona, neće ga bit cilo lito.

LENA
Uvik sve u zadnji čas.

LUKA
Šta kaže Joke?

ĐURO
Da si ga i ti moga doć pozdravit.

LUKA
(zavjerenički)
Je, je, vidili smo se mi.

NATAŠA
Ma di ste se vi vidili?

LUKA
Šta ti moraš sve znat?

(Đuro da Luki čvoku)

LUKA
Koji si ti lik.

ĐURO
Normalno pričaj s materon!

LENA
Šta nije tu doša?

FANI
Nije stiga, ima je obavit još stvari, a nedilja je, razumiš. Je li reka šta za dom?

ĐURO
A nije. Triba još čekat.

LUKA
Biće svi živnu kad dođu u dom!

NATAŠA
Sredit će se to, mama.
(Leni)
Znaš šta, 1.5. pun grad, pun. Nemaš se di okrenit od gerijatrije i kosih. A oni ono ko mala dica, dobro da se svi za ruke ne drže.

LUKA
Bako, mogli bi tebe odvest do grada.

NATAŠA
Bolje da ste vi ode došli. Lako sad dok su ovi predsezonci, a kad krene dolazit i mlađarija i ovi i

NATAŠA
oni, pa vi ne bi mogli spavat doli. Još van se sad otvara oni hotel...

FANI
Ode će se zato naspavat.

ĐURO
A šta fali? To je sad moderno, ne možemo zauvik imat kamene kuće sa škurama.

NATAŠA
Neko je tu dobro opra pare, kažen ti ja.

ĐURO
Normalno da je.

TINO
Lako za taj, a oni ispod bolnice?

NATAŠA
Ajme meni, strašno. Šta čine od grada...

FANI
Najbitnije da je on iza doma.

LUKA
A šta ćeš kad odeš u bolnicu? Gledat ćeš njih doli kako se toče u bazenu s pogledon na more.

LENA
(Luki, preko njegove replike)
Šta je s glavon?

FANI
Kad meni moj Joke sredi dom, tamo ću lipo na miru i umrit, u prvom redu do mora.

NATAŠA
Jeste jeli? Jel tako da su fini biži? Ja san baš guštala.

(Baka uputi značajan pogled Leni)

TINO
Fenomenalni su.

(Luka ga pogleda s nevjericom)

NATAŠA
Lena?

LENA
Nisan gladna.

(Fani s odobravanjem namigne Leni)

NATAŠA
Sreli smo ti onu, kako se zove, šta je išla s tobom u razred, ona smišna, mala, plava?

LENA
Koja?

NATAŠA
Strojarstvo je studirala il tako nešto?

LENA
Emu?

NATAŠA
E, lipo nas je pozdravila i sve.

LENA
Šta kaže?

NATAŠA
A eno je radi ko, kako se to reče, ova šta zove ljude da dođu jest u ti restoran.

ĐURO
To ti dođe ko neka hostesa, jel.

NATAŠA
E. Da je dala otkaz na poslu, da joj se ovo više isplati.

LENA
Pa nije još diplomirala?

NATAŠA
A kaže da ode nema šta puno s tin radit, a da ne bi išla nigdi ća iz Splita.

LENA
Sa strojarstvon?

NATAŠA
E.

LENA
Ah.

NATAŠA
Ne znam i meni je malo to...

ĐURO
Di su tvoji, kako su? Kako Željko?

TINO
A eno, dobro su. Tata je bolje, sad je već počea jest i krutu spizu, al mora se odmarat, šta je s njin nemoguće. Jučer se otiša malo prošetat, ka učinit će on đir do grada, i vratia se doma lud. Da je sia na pjacu, a nije još bilo ni 11 uri, i da mu nisi tili dat kavu jer čuvaju stolove samo za obid. I onda njemu skoči tlak, a to ne bi smilo.

FANI
Srca ti, oni ni one serije ne dočekaju, već obidvuju!

LUKA
One serije, ka ona ne gleda Mehiko, a Fani?

NATAŠA
A, mama, imaš ove s brodova koji od 7,8 lunjaju po gradu. Ogladni svit.

FANI
Tako bi i Jakšina mater obidvovala u 11. Al ona bi taman iz polja došla.

ĐURO
Samo je prošlo lito došlo 286 kruzera, a to van je 300 iljada ljudi pa vi računajte, dok to sve pojede...

LUKA
Aj daj mi za marendu.

ĐURO
Šta ti ne moš napravit sendvič?

LUKA
Daj tata stvarno.

LENA
Vidi njega sa sendvičem, to si meni još moga prodavat, daj malome pare.

NATAŠA
Sad će i njene traume iz djetinjstva.

LENA
Amo se raspakirat, molin te.

ĐURO
Sad se i ofendila.

2.

TINO
Dan drugi. 7ipo ujutro. Luka spava, Fani pije kavu i čita novine u kužini, Nataša i Lena u hodniku, Đuro na vratima čeka Natašu. Ja se spreman za posal. U dnevnon.

NATAŠA
Lena, dušo, dođi sekund. Slušaj me, kad ćete vi doma?

LENA
Večeras negdi.

NATAŠA
Kako večeras? Do kad radite, kad ćete ručat?

LENA
Ma do neke 4 ure, pa moran ić nešto obavit do grada, pa će se on spustit nakon posla i doli ćemo nešto pojist.

NATAŠA
Dobro mislim ne morate vi zbog nas ništa, samo da znamo otprilike kad je ko doma.

LENA
Jel ti triban za nešto?

NATAŠA
Ne.

LENA
Pa dobro onda, vi lipo ka da nas nema.

NATAŠA
Meni je to više zbog bake znaš, ne možemo zbog nje vamo tamo, ona ima svoj ritam kojeg se triba držat

LENA
Još bolje, izađemo sad i dođemo navečer, to je to.

NATAŠA
Ić će ona skoro u dom, pa ćemo bit na miru svi.

LENA
Dobro.

NATAŠA
Ako slučajno dođete ranije, nemoj smetat baki od 5 uri.

LENA
Znan, znan...

(Lena se pomalo iznervirano vraća u dnevni boravak)

NATAŠA
Zaključajte vrata.

LENA
Oćemo.

NATAŠA
Dva puta.

TINO
A šta ti baka to radi u 5?

LENA
Zatvori se u sobu pa tako, sidi, priča.

TINO
Šta priča?

LENA
Šta ja znan.

TINO
Kako znaš da priča?

LENA
Moli se, ajde, nemam pojma.

TINO
(zabadalački)
A nije mi to baš njen dir, prije bi reka da ti se mater moli.

3.

TINO
Dan drugi, 5 i kvarat je popodne. Ulazin u stan i žurin prema dnevnon. Ka da nema nikog ali zapravo je Fani iza zatvorenih vrata svoje sobe, Đuro u spavaćoj priča na mobitel, Nataša vanka, Lena dolazi za mnon, Luka na lođi igra igrice na mobitelu. I taman da ću se stić zatvorit u dnevni...

TINO
Dobar dan!

Luki na duši dok igra igrice

LUKA

Ovo nije više njihov grad. Mog prijatelja iz osnovne je izbolo na školskon, drugi je na Bilicama jer dila, a treći čeka suđenje zbog dva đointa. Zbog dva podvaljena đointa, podvaljena od strane pandura. Ispri svih nas. Al mater mu radi na blagajni, a stari popravlja mašine. Nisu ga ni pitali jel njegovo, nisu ni posumnjali da nije. Al nisu imali ni vrimena ni force da se nerviraju. A taj prika, on razumi matematiku i fiziku, sve mu je to točno posloženo u glavi ko da neku dječju pismicu čita, sve mu se samo slaže prid očima. I zna je di bi, zna je da ide na faks, da ide dalje s tin. Zna je. Onda su te dvi, te dvi svinje, koje su prvo nahuškali pa in se smijali, te dvi svinje kojima sline cure po postolama, kojima se diže samo kad urlaju na prestravljenu dicu pa posli drkaju na pendreke, te dvi svinje su se usudile njega stavit na misto, pokazat da mu nije palo napamet izać iz kvarta, iz nebodera, podsjetit ga još jednom, ako je slučajno zaboravia, ko su mu mater i otac, kakvo mu je stanje na računu, utrljat mu kroz nos u glavu da on neće nigdi, utuvit mu u svaki atom da je ambicija za nas, dicu radnika i polupropalica, smiješna i ne samo smiješna već uvredljiva. Čega se on to srami pa oće ić odavde? Nacrtali su mu njegovom krvi ko i kako dobiva šansu i priliku da uspije i ko zapravo smi pratit svoje želje i talente. Ispuvali su iz njega svaku natruhu samopoštovanja i ostavili su tu pustu kožu da leži odbačena iza kanti dok ne nauči mrzit sve drugačije, sve novo i sve šta miriše na promjenu.

TINO

Boook!

ĐURO

Lipo sam ti reka da mi to ne govoriš, razumiš me. Jebe se mene šta ti imaš problema. Sve smo se dogovorili ima dva dana i sad opet zajebaješ. Ja sam sve svoje ispoštava, a ti si govno, govno, razumiš. Guraš sebi pare u džep, slušaj me sad šta ću ti reć, to ti za dvi godine neće postojat. A mojoj ženi ništa nećeš govorit, jer si onda gotov.

(Tino požuri prema dnevnom, kad se otvore vrata spavaće sobe)

ĐURO

Ej, već ste stigli doma?

TINO

Je, tribali smo ić na obid u grad al je sve puno, u Fife se traže rezervacije, zamislite i...

ĐURO
Di je Lena?

TINO
Srila je neku priju isprid zgrade, sad će doć.

ĐURO
Moramo bit tiši zbog bake znaš tako da...

TINO
A šta baka...

ĐURO
Šššš! Ima ona svog posla. Ajde.

4.

TINO
Dan treći. 7 uri pridvečer. Nataša kuha večeru, Lena priča s Fani u njenoj sobi, Đuro na lođi zabrinuto puši cigaretu i promatra Natašu. U dnevni bez kucanja uletava Luka, sjeda na fotelju i pali televiziju.

TINO
E.

LUKA
E.

TINO
Šta ima?

LUKA
Utakmica će sad.

TINO
A.

LUKA
Samo ću ja prvi dio prvog poluvremena pa ću ić ća.

TINO
Samo ti daj, ono, doma si, jel.

LUKA
Ma znan al me mater pila ka, ne možeš sad, malo smanji televiziju, pusti njih. Znaš kako kad ti stari krenu...

TINO
A je, vaši su baš ono, dva groba.

LUKA
Pa šta je tebi, oni su stari ljudi.

TINO
Ma ti si lud. Di su stari, ludilo su. Još rade, idu okolo, na izlete, vamo tamo, šta in fali?

LUKA
Ona je senilna, a on je nervozan. To oni sad jer si ti tu pa se ka prave fini, znaš koje je to ludilo inače, s njima, s babom.

TINO
Eto tebi bidnome teško, svi te paze, tetoše.

LUKA
Oš se minjat? Odma bi iša ća.

TINO
Da... I šta ćeš, još godina dana pa faks?

LUKA
Ma nisan ja za faks.

TINO
Nego za šta si?

LUKA
A neman pojma. Šta ću ja na faksu, šta ću upisat?

TINO
Pa dobro ne kažen da tribaš studirat, ne tribaš studirat, al šta bi tia, ono, di se vidiš?

LUKA
A ne znan. Neki brod ka možda?

TINO
Ti na brod? Pa da te nema šest miseci?

LUKA
Ja bi ove manje rute, šta? Oden tamo, radin, vratin se, iman para, iman vrimena. Ja bi to namišta da san doma ovo za Božić i lito ka, ostalo me nije briga.

TINO
A dobro šta bi radija na brodu? Ne možeš ni tamo ovako banit, evo mene! A i nećeš ni tamo zarađivat neku lovu ako nisi završia faks, šta možeš bit bez toga?

LUKA
Ja bi ti doli s ovima šta se znoje, šta rade, a ne ovi gori šta mi se prešetavaju u odijelima, nije mi to. Ovo mi je onako pravi muški posal.

TINO
Aj pa glavno je da znaš šta oćeš.

LUKA
Ma ne znan. Uvik mogu neku sezonu odrađivat. Znaš koju paru moji dižu i onda cilu zimu lade jaja.

TINO
A šta ćeš priko zime...?

LUKA
Je, al žaj mi je žrtvovat lito, kad je najbolje, al aj, svi nešto ka rade pa neću puno propustit.

TINO
Ali šta ćeš radit, di ćeš živit, čime ćeš se bavit?

LUKA
Kako di ću živit, di ti živiš? Zašto bi iša di živit? Lipo ćemo more, sunce, nigdi nikoga, pa na Marjan, Mosor, pa do Brača, Hvara, Visa, razumiš, di oćeš. A brate, šta ti radiš cilu zimu?

5.

Fani dok se sića kako je zbog Jakše išla živit na otok

FANI
Velike su tuge, moj Jakša, kad se samo sitin onih naših jutara kad bi s ponistre gledali priko mora u daljinu u grad kako raste i pupa. Kako smo odlazili tamo da bi radili pa se vraćali svojoj ponistri da ga opet gledamo sa sigurne udaljenosti. Jakša moj, ja san sad zapela u tu našu sliku s ponistre i ne vidin nazad niti mogu nazad. Ne valja, ne valja to ništa. Svi plaze ode ko mravi, jedan za drugin idu u rupe da se sakriju od sunca i ja među njima pa se guramo i naguravamo da šta prije stignemo i sve je u uru i sve je u minutu i onda se stišćemo u limenim liftovima koji idu gori doli, ne znan kad san skaline vidila zadnji put, i onda gledan s ponistre s devetog kata i opet vidin samo mrave kako jure, trče, gaze se, nose i prinose. I niko se ne razlikuje ni od koga, ni ne primjećuju da su se zaminili za muževe za žene za dicu za suside. Ti sad biće gledaš s ponistre i smiješ mi se, rugaš se dok me gledaš kako se ode meškoljin za bokun svog mista. Ne valja to ništa, moj Jakša. I onda nas još napadnu skakavci i uguše ovo malo prostora mravljeg šta smo za sebe izborili pa im dajemo naše fine uređene mravinjake, a mi se selimo negdi na rubove i pitamo se ča smo na ovome svitu?

6.

TINO
Dan četrdeset šesti. 10 uri navečer. Mrak je u cilom stanu, frižider bruji. Fani u krevetu, Nataša i Đuro u svom krevetu, Lena na rastvorenom kauču. Luka vanka. Puštan vodu u zahodu i osjećan da svi to čuju. Na prstima izlazin iz kupatila prema dnevnom. U hodniku me zaustave glasovi.

NATAŠA
Di je on?

ĐURO
Nataša, pusti me spavat!

NATAŠA
Vidi koja je ura, a njega nema.

ĐURO
Deset je, koje je ura.

NATAŠA
Šta ćemo sad? Ne mogu spavat dok on ne dođe.

ĐURO
Ne možeš spavat jer je 10 uri. Sad bi tribali gledat televiziju.

NATAŠA
Aj nazovi ga.

ĐURO
Pusti dite malo na miru božjen.

NATAŠA
Evo ne mogu.

ĐURO
Lito je, gotova mu je škola, petak je, ima 17 godina, šta oćeš napravit od maloga?

NATAŠA
Ne mogu ovako kad znam da ću ga čut kad uđe.

ĐURO
A da ti odeš lipo tamo kod matere spavat i ostaviš nas dva na miru?

NATAŠA
Šta san tribala, mogla san birat oću spavat s materon il sa sinom?

7.

TINO
Dan četrdeset šesti. Ponoć manje kvarat. Dižen se, gledan kroz prozor, ne znan di ću sa sobon. Provjeravan jel’ Lena spava. Spava. Palin televiziju.

LENA
Stišaj to!

TINO
Al ne spavaš?

LENA
Drugi spavaju.

TINO
Niko ne spava.

LENA
Kako ne spavaju?

TINO
Svi šapću nešto.

LENA
Di su mater i otac?

TINO
Čekaju Luku.

LENA
Di je on?

TINO
Vani.

LENA
Di je baka?

TINO
A ona biće spava.

LENA
Stišaj to.

TINO
Šta ću radit, 10 uri je, petak navečer je, ljudi su vanka, mladi su, zabavljaju se, piju...?

LENA
Čitaj knjigu.

8.

TINO
Dan četrdeset sedmi. 6 uri ujutro. Svi spavaju osin Fani koja u kužini kuva kavu i priton nemilo lupa. Budin se u panici.

TINO
Lena! Lena!

LENA
Šta je?

TINO
Šta je ovo?

LENA
Baka u kužini.

TINO
Koji vrag, nije ni 6 uri?

LENA
Vjerojatno je točno 6 uri.

TINO
(razočarano)
Pa subota je!
(zabrinuto)
Zašto su nam otvorena vrata?

LENA
Ne znam.

TINO
Gledala nas je kako spavamo.

LENA
Aj spavaj.

TINO
Brate, di će ona u dom, previtalna je za to.

LENA
Tino, 6 uri je.

TINO
Samo kažen, ja mislin da bi to nju uništilo.

LENA
Ja mislin da ti krivo doživljavaš dom. Žena ide tamo gušstat, da je uz more, da prošeta, da je niko ne pila.
(posebno naglasi zadnji dio rečenice)

TINO
Nije smila dat svoju kuću.

(Lena shvaća da je gotovo sa spavanjem)

LENA
Didinu straćaru s neriješenim papirima.

TINO
Onda nije smila prodat stan.

LENA
A šta ćeš, sinu su tribale pare.

TINO
Od čega će on njoj plaćat taj dom?

LENA
Od apartmana. Al samo šta fali uz penziju.

TINO
Ne razumin šta nije napravia apartmane od didne kuće, pazi, otok, more, gledaš Split, tu si za 45 minuti...

LENA
To bi tek bilo bacanje para.

TINO
Ma...A šta ako umre dok je tu?

LENA
Šta ako umre?

TINO
Oće onda isplatit Joke tvojima to vrima šta je bila tu?

LENA
Tino, to je moja baka, to mi je od matere mater!

9.

TINO
Dan četrdeset i sedmi. Po ure kasnije. Nataša, Đuro, Lena se muvaju po stanu. Žamor je. Luka spava. Ulazin u kužinu u kojoj Fani mirno čita novine.

TINO
Dobro jutro, bako!

FANI
E.

TINO
Jel’ ima još kave?

FANI
Šporka je voda.

TINO
Opet. A šta vi pijete?

FANI
Prokuvala san samo sebi za kavu.

TINO
Prokuvat ću ja u veliku teću sad za prvu ruku.

FANI
U kogomu malo prokuvaj za kavu, ovo ćeš čekat uru vrimena dok se oladi.

TINO
Moran prokuvat vodu za kavu?

FANI
Prokuvat, oladit i onda skuvat za kavu.

TINO
Zašto se mora oladit?

FANI
Treba ti leć ovaj pijesak.

TINO
Idem ja do dućana po kanistar.

FANI
Aj kupi i kruv i malo šunkice za Lenu, ona to voli. Evo je, dušo, dobro jutro.

LENA
Dobro jutro, bako.
(Tinu)
Di ćeš?

TINO
U dućan.

LENA
Aj kupi detrdžent za šarenu.

FANI
Dobro da si se sitila.

TINO
Kako ćete prat robu u ovoj vodi?

LENA
Al je opet poplavilo?

TINO
Je.

LENA
Pa šta fali za robu?

FANI
Ništa ne fali, šta bi falilo.

TINO
A mislin, šporka je.

LENA
Nije šporka, nego nezdrava.

FANI
Tako je, nepitka je, a šta će ti robi bit?

10.

TINO
Dan četrdeset sedmi. Uru vrimena kasnije. Luka i dalje spava, Fani, Nataša i Đuro u kužini. Nas dvoje u dnevnom.

TINO
(pjevuši)
Polako veslaj, veslaj ti
Da l’ plove zvijezde ili mi?

LENA
Šta pivaš to?

TINO
Ne znan odakle mi, a ne mogu je izbacit iz glave.
(pjevuši, zapleše oko nje)
Polako veslaj, veslaj ti
U luku snova tu me skrij.

Mislim da mi je tvoja baba slagala bokse.

LENA
Baka. I nije nego je mater.

ĐURO
E stavia sam vam robu sa sušila tu.

TINO
Upravo san osta bez svih seksualnih nagona.

Ovo nije moje.

LENA
Biće Lukino.

TINO
Jel’ misliš da on već...?

LENA
Tino.

TINO
Samo ne znan di.

LENA
Šta di? Di si ti?

TINO
Ja sam ima svoju sobu.

LENA
E, a sad imaš i njegovu sobu.

TINO
Ja mislin da baba ima njegovu sobu.

LENA
Šta želiš reć?

TINO
Da je mali skroz najeba od tih vaših kombinacija.

LENA
A šta, ti nemaš veze s tim našim kombinacijama? To šta smo mi sad ode nema nikakve veze s tim šta fina guza baš ne bi živija u zgradi bez lifta s niskin plafonon.

(Tino ljubi Lenu)

TINO
I vidi di san na kraju završia?

LENA
Pa vidi di si na kraju završia!

TINO
I šta nam fali? Vidi kako nam je lipo! Samo da smo ti i ja skupa.

11.

Lena svaki put kad bi tribala reć šta želi

LENA
Njemu je očito dovoljno i tih pola godine šta se on budi uz more i sunce. Njemu je dovoljno i on bi sve istrpia samo da to ne mora minjat. Svi se slažu da je to dovoljno. Šta ti više triba u životu od mora i sunca? Ljubav? Je, aj i ljubav. I to je to od života i ko to more platit. Koji put me stisne iznad rebara i baš ko da je neko stinu stavia na mene i pokušavan udahnit taj lipi osunčani morski zrak, al ta sol me guši, ta toplina me davi i ne mogu... Čini mi se da bi tila otić pa se vratit. Al ne mogu podnit da me ovi grad učini strancem, da bude furešt sad sam ja, ne mogu to podnit. Ali sve je tako zapisano i otkantano i otplesano da odavde uvik neko odlazi. A jesu li pomorci isto otišli? Jesu li i oni furešti? Ili zato šta odlaze svuda zapravo ne odlaze nikud? Zato što ne hodaju kopnima, ne puštaju nigdi korijenje već ih more ginga uvik ih vraćajući svome gradu?

12.

TINO
Dan četrdeset osmi. 10 uri ujutro. Svi smo u kužini.

ĐURO
Nema više vode ni na benziskoj. Ima samo onih od po litre, a te su skuplje od litre mlika.

NATAŠA
Već smo potrošili para za ove vode u bocama skoro ko misečni račun za vodu.

LUKA
Došla je cisterna doli.

TINO
Nemojte to uzimat, sad su javili na vijestima da je i u cisterni zagađena voda.

ĐURO
I u cisterni?

TINO
E.

LUKA
To je samo u ovoj državi moguće.

ĐURO
Nemoj mi sad s tin samo u ovoj državi. Aj lipo u Francusku pa javi kako je tamo.

LUKA
I oću.

ĐURO
Ajde da te vidim kako ćeš otić iz Splita!

LENA
Ne bi da je Split jedini grad na svitu.

ĐURO
Aj da te vidin!

TINO
To je cisterna iz Sinja povukla vodu, nisu znali da je tamo ista stvar. Sutra bi tribali dopremit iz Omiša.

FANI
Ajde, šta će van bit, oli ste od cukra svi.

ĐURO
Jel se javia Joke?

FANI
Al se triba javit?

ĐURO
Triba se javit.

FANI
Jel ima šta za dom?

ĐURO
Nadan se.

NATAŠA
Đuro!

(Tino promatra Fani)

13.

Nataša i Đuro večer prije dok su ležali u postelji

NATAŠA
Samo grabi i trpa i želi da šuška da se čuje da ga vuče od težine da svi znaju kad prolazi.

ĐURO
Oči mu zasjaju ka kovanice na suncu.

NATAŠA
Trpa, skuplja, gomila, uzima, otima, krade samo da ima ima ima.

ĐURO
Da svi znaju da ima.

NATAŠA
Da se dive.

ĐURO
U pijesku je gradia najvelebnije kule. Al nije nikome da da se igra. Samo ih je laštia i laštia dok pijesak nije sta perfektno, ne bi da je mramor.

NATAŠA
Njemu je svejedno šta će bit, samo da šuška. Svi su glumili vatrogasce, Spidermane, tenisače, neki i pisce, on je samo ima.

ĐURO
Cili grad su pretvorili da izgleda ka nešto šta nije, kamen izgleda starije nego šta je, a opet nekako novije. Sve je kolafinta, fikcija, fatamorgana. Ništa ne smiš taknit, ne smiš vidit iza, samo da figura, da imponira. Njemu je možda i kolafinta šuškanje dovoljno.

NATAŠA
Đuro, odakle to njemu, odakle? Mi ga nismo tako odgajali, nije se družia s takvima, di je to skupia, od koga je to pokupia, ko mu je to uvalija?

ĐURO
Ona neće da prizna da već ima jednog takvog u familiji koji je isto tia kolafinta, na prišu, da se vidi.

NATAŠA
Ma da mi je znat na koga je?

ĐURO
Odrasla je s jednim takvim koji je nasia na ove priče po gradu da svi imaju sve, a niko ni jednog jedinog problema. On je povirova pa je tia i on.

NATAŠA
Dali smo mu ime Luka po didu koji je bia puno pošten čovik. Đurin otac Luka. Da smo sigurni da će i naš sin bit bar pola takve poštenjačine, mora.

ĐURO
I uvalia se u sranja i mene je uvalia u sranja i vlastitu mater je uvalia u sranja, a moj sin ga gleda ka...

NATAŠA
Moraš jer mu svi stalno govore kako mu je dida bia veliki veliki čovik.

ĐURO
Ima i njegov nos i njegove prste. Briga njega za didu, nije ga dida vozia na vespi bosih nogu i kupova raffaello.

14.

TINO
Dan četrdeset osmi. 8 uri navečer. Nema nikoga doma. U dnevnom Lena i ja koji bi je tija ljubit.

LENA
Baka će svaki čas u dom pa ćemo imat svoju sobu i prava vrata i sve.

TINO
Jel ti stvarno ne razumiš ili ne želiš razumit?

LENA
Šta?

TINO
Ista si mater.

LENA
Šta je?

TINO
Baka ti nije niti na listi za dom, Joke je nije prijavia niti će.

LENA
Odakle ti to?

TINO
Prvo, nemoguće je da ne zna koja je na listi i otprilike kad bi mogla doć na red, to je stvar statistike. Drugo, pogledaj ti malo oca kako ti pokušava to reć materi.

LENA
Kako joj pokušava reć?

TINO
Pokušava joj reć ali ona ne želi čut!

LENA
Pričaš gluposti!

TINO
A očito ni ti ne želiš čut.

LENA
Ne virujen da to znaju i mater i otac i niko ne govori baki ništa.

TINO
Aj ti reci materi da ju je sin izbacia iz kuće, uvalia sestri, uzea sve pare i spizdija ih.

LENA
Mislin da daješ sebi malo previše za pravo.

TINO
Mišu, ja ti samo govorin šta čujen i vidin.

LENA
Puno toga ti čuješ i vidiš.

TINO
Puno toga ti ne čuješ i ne vidiš.

LENA
Mislin da san naglo progledala.

TINO
I...proslušala? Pročula?

LENA
Čini se da je baka stvarno u pravu.

(Lena ode, Tino poviče za njom)

TINO
U pravu s čin?

15.

Fani ono kad nam je sidila u sobi dok spavamo

FANI
Oni spavaju leđima okrenuti jedan drugome, znaš. Tamna čokolada, crno vino, postelja od brinstre, znam, znam, sitila san se ricete stare Katice. Ne valja to ništa, moj Jakša. To su neke moderne jubavi, Jakša. Oni se ne gledaju, oni komuniciraju jedino ričima, a ni onda se

FANI
ne razume. Ne valja to ništa, moj Jakša, on njoj ni postelju nije osigura. I dalje se igraju dice, drže se zajedno za ruke samo kad trče materi pod veštu, pa se tužakaju ka da su brat i sestra, a ne muž i žena. Muž. I žena. Ti kad bi uša na vrata, sve je stalo, svi su znali da je moj Jakša doša. Ja se nisam tribala ni okrenit, ja san priko cile škine osjećala da si tu, prošli bi me trnci, cilo tilo se uzbudilo, bila bi attento i čekala da mi priđeš. A ti bi me onda uzea za ruku, odvea do ponistre da gledamo put vamo i krenia pivat:

Još zadnja svjetla gledamo i već se gubi grad
Mi tajno k'o da bježimo u noć plovimo sad
A more se otvorilo svi nakiti su tu i mjesec
što se rasuo, u tvome snu
Polako veslaj, veslaj ti, da l' plove zvijezde ili mi?
Ne, neće noćas natrag ljubavna naša ladja
Polako veslaj, veslaj ti u luku snova tu me skri
Da s mora nikad nikad, ne ode ovaj brod

16.

TINO
Dan osandeset drugi. 6 uri popodne. Fani je još iza zatvorenih vrata. Nataša, Đuro, Lena, Luka i ja stisnuti u dnevnom boravku na ponistru, šapćemo.

NATAŠA
Ajme meni šta je ovo, bidni ljudi.

ĐURO
A šta malo požara, dobro je to za zemlju, da se priroda obnovi.

NATAŠA
Šta pričaš jel vidiš ti koliko je ovo blizu grada?

LENA
Je, mama, u gradu je! Pa, mislin, neće to dopustit.

NATAŠA
Svi ste najpametniji u ovoj kući.

(Nataša ode, Luka uživa)

ĐURO
Šta ljutiš mater, šta ti je?

LENA
Zašto priča gluposti? Je, sad će drugi najveći grad u državi uvatit požar, moš mislit. Ko da to tako ide.

ĐURO
Lipo pričaj s materon.

LENA
Dobro aj, pusti me.

TINO
Moran priznat da meni ovo je malo čudno, ako ga mi tu vidimo znači da je uvatilo sva ova mista do Žrnovnice.

(Ulazi Fani)

LENA
Evo i ti sad.

FANI
Dušo, još koji dan i iden ja u dom pa ćete svi imat bar malo mira. I ja jedva čekan otić iz ovog ludila.

LENA
A di ćeš ti ić? A kad ćeš ti ić?

FANI
Joke će sve sredit.

LENA
Ma ko? Joke ovo, Joke ono, šta je on napravia? Mater ode kupi čisti pere pegla spava sa sinom! A šta Joke? Ode na brod pa renta svoj stan jer mu nije dosta, a?

ĐURO
Lena!

(Luka zatečeno gleda Lenu, smrkne se)

LENA
Ti reci šta san krivo rekla.

17.

TINO
Dan osandeset drugi. 8 uri navečer. Svi u dnevnon. Fani s nosom na ponistri, Đuro minja programe na televiziji, Luki stalno zvoni mobitel, Nataša, Lena i ja samo sidimo. Neko vrime je tišina, a onda svi skočimo do ponistre.

FANI
Ovo je došlo do Žrnovnice sto posto!

FANI
Oćeš se ti javit više?

LUKA
To su poruke.

FANI
Moš ištekat taj zvuk.

LUKA
Tebe sve stalno nervira.

ĐURO
Pazi kako pričaš.

LENA
Svih nervira.

FANI
Samo ti ja kažen lipo.

ĐURO
Šta van je svima večeras?

LUKA
Iden vanka.

NATAŠA
Di ćeš?

LUKA
Vanka.

NATAŠA
Ne mislin da je to pametno, vani je sve dim, pada pepel, vidi.

LUKA
Ić ćemo na Bače, tamo sto posto nije ništa.

NATAŠA
Šta ako šta bude?

LUKA
Šta bi bilo?

ĐURO
Moga si ti lipo ostat doma večeras, svi smo doma.

TINO
Imaš najbolji pogled u gradu.

LUKA
Daj aj neću cilu večer stat i gledat požar ko da je ne znan šta.

ĐURO
Pa i je ne znan šta.

FANI
Grad bi ti moga izgorit.

LENA
Je, eto, to je kraj, 21. stoljeće izgoria cili grad od dvi masline šta su se uvatile.

ĐURO
To je neko podmetnia.

TINO
Mislite?

FANI
Garant.

NATAŠA
Ma sigurno.

TINO
Moguće je da se užgalo suho raslinje.

ĐURO
Ma šta ti je, to se sad pali da dobiju dozvole da se mogu gradit apartmani.

LENA
Pa ko će in doć ljetovat na požarište?

ĐURO
Ma, obnovi se zemlja za godinu, dvi maksimalno tri godine ko da ništa nije bilo, vidit ćeš.

LENA
Tri godine?

ĐURO
E, pogotovo ova divlja šuma. Ne kažen da će masline...

FANI
Bidni ljudi.

LUKA
Aj daj mi šta para.

ĐURO
A šta će ti pare?

LUKA
Za sok.

LENA
Za čokoladu.

NATAŠA
Di ćete bit?

LUKA
Ne znan, reka san ti da idemo prema gradu negdi.

(Tino daje Luki 100 kuna, Lena ih vidi)

NATAŠA
Brzo se vrati doma.

ĐURO
Nemoj da te tražin.

FANI
Stavi maramu neku na usta.

LENA
Samo nemoj ti ić gasit, molin te.

NATAŠA
Luka, da ti nije palo napamet.

FANI
Ma di će on ić gasit?

18.

Luka dok se spušta lifton, a svi ga gledaju s ponistre

LUKA
Ovo nije više njihov grad. Mi smo dica s ulice, huligani, mularija koja ništa ne zna, koja oće sve na gotovo, koja visi na tribinama, po kvartu se vuče; pa kažu dici miči se od njih, oni su divljaci, nevolja, dobro ih pogledaj da ne završiš ko oni. Po noći se skitaju, u koju se to uru dolazi doma, zalij ih vodon ako ti idu ispod prozora, predi cestu ako ti idu u suret, spusti glavu, ne gledaj ih u oči. Bolje da ne znaš ta lica koja se skrivaju pod kapuljačama, da ne vidiš te zjenice koje plivaju u krvavim bjeloočnicama, da ne vidiš te razbivene šake, nokte krvave od upaljenih zanoktica izgriženih zubima. Od nervoze, od straha, od zatvorenosti. Od neslušanja, od nevidljivosti, od nemogućnosti. Da se izađe iz te teške betonske konstrukcije nebodera, iz trotoara

LUKA
poluzavršenih ulica, iz neoznačenih granica skrpanog kvarta, iz nametnutog stanja uma u koji viruješ, kojen si cili predan. Nemoj dopustit sebi druge misli, poštuj di si rođen, cijeni ovo što imaš, ko to more platit, ne poželi druge živote, ne ganjaj veće ciljeve, ne dopusti idejama da te obuzmu i pomisliš da može drugačije! Ustraj i ne mrdaj!

19.

TINO
Dan osandeset drugi. 11 uri navečer. Đuro i Nataša gledaju vijesti koje se čuju u cilon stanu. Luka vanka. Fani, Lena i ja u kužini.

LENA
Šta više kanadera ne dođe?

TINO
Ne mogu gasit po noći.

FANI
Evo malo čokolade za vas dva, ajde, lipo.

Oćeš mi pročitat ovo ode?

LENA
Ti ne vidiš?

FANI
Aj ti baki pročitaj.

LENA
Cvijet čežnje? Šta je ovo?

FANI
Samo mi pročitaj, molin te.

LENA
(nezainteresirano)
Priroda sve je, sve što je znala, najljepše niti u tebi tkala.
Sunčevu pređu u krošnje bora, boje dragulja u pjenu mora.
A čovjeku tvome što s tobom živi u trenutku svakom,
Da ti se divi tu raskoš je dala.
Kad se nad tobom rastvara nebo, oluja bjesni, a more hara.
Priroda nove utkiva niti čudesnih boja, smjelih šara.
I teško će znati tko tu ne živi da čovjek još može
I kada pati da tebi se divi.
Dalmacijo, k’o blistav svijet
Čaroban, lijep, ti sav si moj svijet.

FANI
(rastopljeno ponavlja)
Kad se nad tobom rastvara nebo, oluja bjesni, a more hara...

LENA
Malo mi je ovo bolesno. Po Dalmacije gori, a ti ovo čitaš.

FANI
Slušaj me, ovako nešto može napisat samo onaj koji ode.

LENA
Svejedno.

FANI
A jel lipo?

TINO
Lipo je.

FANI
Šta ti znaš.

LENA
Bako!

FANI
A jel tako? Kad je ova pisma izašla, 1970. godine ja san imala...koliko san onda imala uf, taman smo mogli Natu i Joku ostavit mojoj materi i onda bi otišli na neku fjeru cilu, cilu noć. Svi su tancali. Ničega ovoga nije bilo, ovo sve sad šta gori, to su bila polja, daleko van grada. Tad se taman Split 3 izgradia. Mi smo stali tad u Tršćanskoj, prije rata zvala se Kukuljićeva i to je tad bia pa rub grada. A mi smo tili ić živit sami pa nije bilo druge nego tamo. Stali smo u malon stanu, skoro u šufitu, bože sačuvaj. Vidin danas se tako namjerno uređuju apartmani. Duh starega Splita...

LENA
Di je ovo sad otišlo?

FANI
(više Tinu govori)
Otišlo je jer vi više ništa ne znate cijenit, a ponajmanje sebe i to šta imate. Eto tako. To je sve šta iman reć po ton pitanju.

LENA
Neka si ti nama...

TINO
Lena!

FANI
Iden leć. Jesi mi namistila oni film?

LENA
Jesan.

FANI
Tako. Da mogu lipo zaspat.

TINO
Laku noć, bako!

FANI
M-hm. I pojedite tu čokoladu!

20.

TINO
Dan osandeset treći. 2 ure ujutro. Fani spava, Duro i Nataša u krevetu, Lena spava na kauču. Luka i dalje vanka. Muvan se po stanu, pa palin televiziju.

NATAŠA
Di je on?

ĐURO
Nataša, pusti me spavat!

NATAŠA
Vidi koja je ura, a njega nema.

ĐURO
Koja je ura?

NATAŠA
Tri su ure!

ĐURO
Reka je da neće dugo.

NATAŠA
Ne mogu spavat dok on ne dođe. Aj nazovi ga.

ĐURO
Pošalji mu poruku.

NATAŠA
Šta ako je stvarno iša gasit?

LENA
Stišaj to!

TINO
Al ne spavaš?

LENA
Sad ne spavam.

TINO
Želin pogledat vijesti.

LENA
Drugi spavaju.

TINO
Niko ne spava.

LENA
Kako ne spavaju?

TINO
Grintaju.

LENA
Di su mater i otac?

TINO
Čekaju Luku.

LENA
Di je on?

TINO
Vani.

LENA
Aj nazovi ga.

TINOKA
Ja ću ga zvat.

LENA
I on je debil, moga je doć doma u normalnu uru bar danas.

TINO
Oćeš me poljubit? Ono za stvarno?

LENA
Dođi.

(Otključavanje ulaznih vrata)

TINO
Iden zapalit.

LENA
Pa neće tu doć...

LUKA
Budni ste?

LENA
Šta oćeš?

LUKA
Ništa.

LENA
Aj vidin ti na faci da je nešto.

LUKA
(razočarano)
Reka mi je jedan ovaj lik, nije važno, uglavnom da je Joke navodno u velikin dugovima.

LENA
Odakle tebi to?

LUKA
Reka mi je jedan, šta je to sad bitno?

LENA
S kin se ti družiš da saznaješ da je ovaj u dugovima?

LUKA
To nije sad poanta razgovora. Da nije nikog isplatia za stan i da je prokocka pare. Priča se da se dogovoria donit neku koku brodon doli iz Grčke tj Albanije...

LENA
Koku? Otkad ti govoriš ”koka”? Aj molin te lipo leć i nemoj svašta slušat.

LUKA
Ti si stvarno glupa ja ti nešto lipo pokušavan reć...

LENA
Otiša si!

LUKA
(Tinu)
Sritno ti!

21.

Nataša i Đuro kad bi se tribali volit na miru

ĐURO
Veselila se, je. Ćer mi dolazi, Ćer mi dolazi, bila je cila ozarena. Ko da živi ne znan di.

NATAŠA
Veselila san se, jesan. On je tu pametniji od mene. Reka mi je odma, pet miseci je puno. A mislin se ja di će meni bit puno pa ćer mi dolazi. Ćer. Dite mi se vraća doma.

ĐURO
To će uvik bit naša ćer normalno. Al ona je sad žena. Ona je udana, konkretna, radi, zarađuje.

NATAŠA
Normalno, to je moja ćer ali...

ĐURO
Sad su opet druga vrimena. I ne kažen ja, bia bi ja sritan da postanen dida ali...

NATAŠA
Nije to više ona moja ćer koja se sa mnon uvik karala da svi mogu samo ona ne, kojoj smo svi krivi jer ona nešto nije, al koja bi na kraju dana uvik spustila glavu na moja kolina i pustila me da joj mazin, da buden njena utjeha.

ĐURO
Ona je mislila da joj dolazi dite, da će ona opet moć naređivat, da će se svađat, al da će njena bit zadnja, jedna je mater.

NATAŠA
Dobro, znam ja, udala se ona i sve to, a mislila san tribat će joj utjeha malo i od tog bračnog života, nije ni to lako. Doma si, svi nešto očekuju, pa svekrva, pa nova familija, pa oće ovo ono, dica.

ĐURO
Lena radi, zarađuje, ne stoji doma, ne poslužuje mužu obid, a bome i on di god obriše prašinu i nariže kapulu.

NATAŠA
Izgleda da joj je on sad ta utjeha. Možda joj je on utjeha i od mene?

ĐURO
Ne kažen ja, nisu ni oni još najzreliji. Normalno, mogli su lipo ić u neki drugi stan, mogli su se snać, nije da baš sad u cilon gradu nema ni jedan jedini stan u kojen bi oni mogli provest lito. Sad smo nešto naučili svi zajedno. Lipo san joj reka.

NATAŠA
Lipo mi je reka, ne valja ti to Nataša, svi ćemo se dekomodirat, a zašto? Nek' dođu dok ne nađu nešto drugo, pa lipo svak u svoje.

22.

TINO
Dan osandeset treći. 6 ipo ujutro. Đuro i Nataša budni al ne ustaju, gledaju Luku koji spava. Lena isto spava. Ulazin u kužinu, taman se Fani sprema čitat novine.

TINO
Dobro jutro, bako!

FANI
Ima kave.

TINO
Fala.

(Tišina koja traje)

23.

TINO
Dan ko zna koji. Sidin u kadi i pokušavan čitat knjigu na miru. To mi je Fani dala nekog Smoju.

NATAŠA
A di ćeš ti na ovi smrad vani?

LENA
Na kavu.

NATAŠA
Ma di?

LENA
Sist ćemo negdi u zatvoreno.

(Luka bez kucanja ulazi u kupatilo, ne obazire se na Tina, izlazi i ostavlja otvorena vrata)

NATAŠA
Sve ti smrdi. Klime vuku taj isti zrak unutra.

LENA
A kako ode ne smrdi?

NATAŠA
Tino ne ide s tobom?

LENA
Ma iden s ovon jednon s posla, šta će on s nama.

NATAŠA
(pokušava bacit šalu)
Na godišnjen pa ideš s kolegicon vidit šta ima na poslu.

LENA
Prijateljica mi je, mama. Aj kasnin.

NATAŠA
Isto si mi mogla malo pomoć, nije ti ovo hotel.

LENA
Ja san ti tila dat pare...

(Nataša zuri u Lenu)

LENA
Nisan tako mislila, ajde. Ali i dalje mislin da bi tribali uzet pare i od nas, a bome i od bake!

NATAŠA
Od matere ću uzimat pare? Ti bi od mene uzela pare?

LENA
Onda od Joke.

NATAŠA
Da mu naplatin vlastitu mater?

LENA
Ajme tebe, to je stvar principa, da nauči poštovat to što radiš.

NATAŠA
A ti poštuješ, ne možeš materi pomoć.

LENA
Eno ti i Luka i otac i Tino, niko ništa ne radi...

NATAŠA
Pusti njega, on je muško.

LENA
Pa šta da je muško?

(Nataša zatvara vrata kupaone i snižava glas)

NATAŠA
Ne mogu oni to ko mi.

LENA
O, kad Tino odluči, možeš jest na wc-u!

NATAŠA
Daj, Lena, šta pričaš!

LENA
Ti se zgražaš? Umisto da ostaviš sve, odeš na more, na kavu, ti ode rintaš, a oni svi lipo leže, spavaju, pa kaže nije hotel.

NATAŠA
A ne smeta ti dok i ti tako?

LENA
Aj bok, mama.

NATAŠA
Maramu neku uzmi da moš disat priko nje.

LENA
Ma dobro je.

NATAŠA
Jesi i ti luda, stani.

(Nataša traži neku maramu i pruža je Leni)

NATAŠA
Diši preko toga da bar nešto spriječi. Ideš auton?

LENA
Ona će me skupit.

NATAŠA
Čekaj u portunu dok ne dođe.

LENA
Biće je već došla koliko izlazin.

NATAŠA

(kuca na vrata od kupatila)

Tino, dušo, nemoj samo svu vodu potrošit molin te! Triba mi mlake za oprat pod.

LUKA

Ovo nije više njihov grad. Nema više *dobar i pošten čovik, ovi oće bit odvjetnik, ovi doktor, ovi se zaljubia i čeka dite, ovaj je malo čudan i piše pisme*. Danas držiš kafić u kojen nakon smjene ne daš konobaru, koji radi na crno, da ide doma jer s ekipon šmrčeš spid iza zaključanih vrata, slažeš lajne sa zlatnim karticama, vučeš ih sa sve većih mobitela, veličina auta otkriva ti veličinu duše. Ipak, dicu imaš samo ako si napumpa neku za koju si siguran da ti je podvalila. Ona je kurva i jebi ga, al dite je dite, još ako bude muško, sve si riješia. Sritna mater, sritni prijatelji, sritan ti, nju ko jebe. Samo računaš dok mali ne napuni 15 da možete zajedno vanka, da budeš kum njegovin prijateljima i jebeš pola grada na račun vlastitog sina. Ostvaria si san svakog mulca u gradu, račune potpisuješ, tebe se ne zamara s parama, samo da se vrti.Ali prije nego šta mali dođe do prve pričesti, računi se gomilaju na podu iza zapečaćenih vrata kafića, osta ti je još jedino mobitel, a njen marljivo zarađeni kruh jedeš svako jutro dok ti sin pljuca kašicu u facu i gleda te velikin očima uokvirenim ženskastin ricama.

NATAŠA

Kako opet smrdi? Nisu tribali nastavit do jeseni.

ĐURO

Evo, kažu, ljudima je dosta - oće završit s tim. Cilo lito in nosi smeće okolo, ne mogu in se dica igrat.

NATAŠA

Svi turisti će in otić.

ĐURO

Briga ljude više za turiste, žele živit u miru.

NATAŠA

Ma je?

ĐURO

Piše: ”stanovnici su složni, žele nazad svoj grad, da u njemu žive cilu godinu ka ljudi i dišu punim plućima!”

(Đuro i Nataša ne primjećuju Tina koji uživa razvaljen na njihovon krevetu)

NATAŠA
Od ovoliko ljudi po kući ja koji put zaboravin na njega.

ĐURO
Od ovoliko ljudi oko nas ja je koji put ni ne poljubin, a zapravo bi tija.

NATAŠA
Ima dana kad mi dođe da se privijen uz njega, da mu zabijen glavu u njegova sigurna prsa pa da dišem.

ĐURO
Ona zaboravi da san joj ja muž pa se počne prema meni ponašat ko da san joj mlađi brat ili nešto. Ja se koji put pokušavam onako sitit ko je ona stvarno, ko je ona kad nije mater, ćer, žena, punica, susida...ili to sve odjednom. Di je ona koja je samo ona. Ona. Ona moja.

NATAŠA
Bojin se da me više ne vidi.

ĐURO
Gledan je dok leži kraj mene i zamišljan njene ruke, prste, nokte kako se zabijaju u moju kožu i ljubav koja prolazi kroz jagodice i naježin se.

NATAŠA
Da me ne želi.

FANI
Ispilali su i ono lipo plavo stablo šta je naraslo na Vukovarskoj.

LUKA
Je, to je sigurno mirisalo lipo.

FANI
Mirisalo je duši.

(Tino na lođi, zatvorenih vrata)

LENA
Od dana kada je prva karijola smeća iskrcana na privremenom odlagalištu otpada prošle su 53 godine, deset mjeseci i 28 dana.

FANI
Slušaj me, dušo, na tebi je.

LENA
Ne znan šta da radin.

FANI
Nađite svoju sliku pa je zajedno sanjajte.

LUKA
Šta smrdi, majko mila!

ĐURO
(otvara vrata lođe, Tinu)
Ali ti tu još više ne smrdi?

LENA
Jel sad kasno da oden? Pa šta to je samo na koju godinu? Posjećivat ćemo se redovito. Ja ne želin imat dicu još. Nisan se udala da iman dicu. Udala san se jer san tila dopustit mašti da ode u našu budućnost. Zajedno. I evo di san završila. Kod matere na kauču. S njin. Zajedno. To šta san udana ne znači da mene mene više nema. Ne bi tribalo. Zar ne? I dalje je u redu da ja ganjan neke svoje snove. Je li to neka izdaja? Ja bi ovo, on bi ono, ne bi da se moramo slagat u svemu. Mislin, moja mater se nikako ne bi složila sa mnon, već je čujen. Al ona je mon ocu dala sve svoje vrime samo nikad ne znan jel to zato šta nije imala svojih želja ili jer joj je on bia najveća želja. I ja volin Tina, voli i on mene, nije tu problem. Možda to nije dovoljno. Možda se stvarno tribamo naučit žrtvovat jedan za drugoga. Samo ko bi se ode triba žrtvovat? Moja mater se cili brak žrtvuje, eno je još se žrtvuje, ali meni to nije normalno, ja ne mislin da je on nju oženia da ona zaboravi sebe. S kin je on sad u braku? Ja ne želin taj brak. Možda nisam smila nikad prid oltar. Niko od mene ništa ne bi tražia. Osin da iden prid oltar.

NATAŠA
Čujen da su svi galebovi pokrepali.

ĐURO
Jugo će.

LUKA
Škovace in padaju ko snig oko kuće sad.

FANI
Kad zapuše taj iz Afrike i još donese sa sobom kišu i maglu i cili grad slipi pa ga žvače i ispljune nazad moru koje ga čisti, *moru bremenitom parom i vodom*.

ĐURO
To je vaša misao?

FANI
E. A ovo zadnje, to ti je jedan meksikanac...

LUKA
To ona iz ovih svojih serija.

(Tino se zatvara u Faninu sobu)

FANI
Jakša moj, gledan tu našu sliku s ponistre i sve je crno, jedva se naziru obrisi grada negdi u daljini ispo slojeva i slojeva ljudi, prašine, suše, sparine, pepela, smrada, jedva izvire, dahće grad negdi ispod, vrišti ko ispod slojeva Vidovićevih boja. Ma zašto je tako slika ovaj grad, stješnjeno, crno i mračno? Zašto ga je skriva, gušia ga tim masnim, tamnim nanosima boje i ulja? I on je već zna i za njega je Split nestaja, gubia je svoje konture, prepoznatljive obrise i linije, poznata mista i kadrove, izobličia se, a sad je napokon nesta pod gomilom stopala i tuđih pogleda.

LENA
Tino!

ĐURO
Stanen pored nje ko šta san nekad zna stat.

NATAŠA
Zamišljan da stojimo i šutimo jer imamo sve vrime svita za sebe. Gledamo se i šutimo.

ĐURO
A onda uvik neko dođe pa se maknen.

LUKA
Joke je sredia kombinaciju za pribacit koku.

FANI
Ona želi otić iz ovog grada.

TINO
A di da je vodin?

NATAŠA
Đuro, mogli bi pobić na koji dan? Ti i ja? Sad kad je ovako, kad smrdi...

LENA
A mislin i taj moj dida, pa taj muškarac ne postoji, taj život koji je u Faninoj glavi ne postoji, lako je njoj sad govorit. Toga nema na filmovima, samo u stihovima. Ko iz neke njene pisme, one di veslaju, to su njih dva. Ja bi bila ko pomorac. Malo bi otišla, ali

LENA
samo malo, pa se vratila. A šta oni, jesu oni sebični zato šta su otišli ili se oni žrtvuju vezani za brod, između krme i prove?

ĐURO
Evo, je l' čuješ ovi val sad šta je doša?

LUKA
Čega, mora ili smrada?

TINO
Lena!

FANI
Vidi njega, pa ti more iz ovog stana samo na televizju moš čut, a bome i vidit.

LENA
Di si, Tino?

NATAŠA
Zato ćeš ti u prvi red do mora.

TINO
Lena!

FANI
E, Jakša moj, rugaš mi se, a?

LENA
Ne znan riči, Tino!

LUKA
Ja san dočeka brod i odnia liku paket.

TINO
Samo me prati:
(pjeva)
Daleko već je uvala
Sve bliži nam je škoj
Na kojem ću te ljubiti
I ti ćeš biti moj.

FANI
Zatvori te škure više, Jakša!

LUKA
Lik je ok. Počastia je lajnon.

ĐURO
Sićaš se...

NATAŠA
Di se neću sićat?

TINO
(pjeva, Lena ga prati zamuckivajući)
Daleko svjetla nestaju
Nad nama mjesec sja
Svjetionik će pokazati
Gdje živim ja...

-KRAJ-